

industrija
gumijevih
usnjenih
inkemičnih
izdelkov

Sava Kranj

ŠTEV. 17/XVII

15. SEPTEMBRA 1977

Naši jubilanti na skromni slovesnosti

JUBILANTI O SAVI IN SEBI

Sava je ena prvih delovnih organizacij, ki daje priznanja in nagrade za minulo delo. Do danes je takšno nagrado prejelo že okoli 2000 naših sodelavcev. Tudi letos so bile podeljene nagrade za minulo delo. V polni dvorani Delavskega doma v Kranju jih je podelil tovariš Slavko Šolar. Zbranim je spregovoril tovariš Bruno Skumavc in vse jubilate pozdravil v imenu delovne organizacije. »Takšnih srečanj, kot je bilo to, bi moralo biti več, žal pa

je naša Sava postala že zelo velika, da se tudi prijatelji težko srečajo med delovnim časom.« To je samo ena od misli, ki jih je nanizal tovariš Bruno Skumavc, in zdi se mi, da sem se prav zavoljo te misli tudi odločil o letošnjih slavljenicah napisati malo več. Pisati o ljudeh, med njimi so tudi takšni, ki jih ne poznam, je težko, zato sem se odločil, pogovoriti se z njimi.

(Nadaljevanje na 8. strani)

Tovarišica Tončka Bajda, iskreno čestitamo!

TOV. ANDREJ MARINC NA OBISKU V SAVI

Dne 7. septembra so obiskali Savo predsednik izvršnega sveta skupščine SRS tov. Andrej Marinc, Milica Ozbič, republiški sekretar za finance, Pavle Gantar, republiški sekretar za delo ter predstavniki skupščine občine Kranj. Ob sprejemu je tov. Filip Majcen, glavni direktor Save takole nagovoril visokega gosta: »Najlepše vas

pozdravljam v naši sredini. Čeprav ste bili pri nas pred tremi leti, se boste sami lahko prepričali, da se je Sava v tem času precej spremenila in razvila.« Potem je tov. Majcen gostom v kratkem predstavil Savo kot celoto in pa proizvodnjo na lokaciji Kranja. Poleg tega jim je več povedal o naši
(Nadaljevanje na 3. strani)

Nihče nas ne bo presenetil, delajmo, kot da bi večno živeli v miru, pripravljajmo se, kakor da bo jutri vojna.

Na položaju 6. september 1977

Obiskali smo učni center Lojzeta Kebeta-Štefana, v katerem se učijo rezervni oficirji, mlajši oficirji in vojaki.

Namen njihovega urjenja je predvsem obnoviti znanja, pridobljena na služenju vojaškega roka, in spoznati nove naloge, ki jim jih nalaga sistem naše vseljudske obrambe. Dnevi, ki jih preživljajo v centru, pa ne bodo zgolj vaja, služili bodo tudi medsebojnemu spoznavanju med vojaki in starešinami, obenem pa bodo utrdili tovariške vezi. Delati so pričeli resno in odgovorno, s tem pa bodo opravičili zaupanje širše družbene skupnosti. Program vaj je obsežen in zahteven, zato posvečajo vso pozornost izvrševanju nalog. Odgovornost za izpolnitev programov so prevzeli vsi, od starešin do zadnjega vojaka. Zavedajo se namreč, da sredstva, ki jih daje naša celotna družba za njihovo izpopolnjevanje, niso majhna.

Le z ustrežno vadbo in zavestjo, da je temelj našega samoupravnega socialističnega sistema, obramba domovine, bodo opravičili zaupanje, ki ga uživa njihova enota.

V to ne dyomimo, saj je vodilo pri njihovem urjenju znan izrek: »Čimveč znanja v miru, manj krvi v vojni!«

L. M.

VPRAŠANJE BRALCA

ODSOTNOST Z DELA

Na 34. seji odbora za informiranje, ki je bila 24. 8. 1977, je bilo med predlogi za gradivo za naslednjo številko postavljeno tudi naslednje vprašanje:

V pravilniku o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu so navedeni primeri, ko je delavec upravičen do izredne plačane odsotnosti. Poroke, pogrebi in podobno pa pridejo tudi na proste sobote oz. druge proste dneve. Ali so ti primeri izredne plačane odsotnosti prenosljivi na delavnike, ali v teh primerih ne pripada oz. ne pride v poštev.

ODGOVOR

Zaradi nekaterih pritožb in vprašanja o neenakem odobravanju odsotnosti z dela po 102. členu samoupravnega sporazuma o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu navajamo:

Odsotnost z dela z nadomestilom osebnega dohodka

102. člen

Delavec ima v tekočem letu pravico do izplačane odsotnosti z dela v naslednjih primerih:

- kadar se poroči – 2 delovna dneva;
- kadar se v družini rodi otrok – 2 delovna dneva
- ob smrti zakonskega tovariša, otroka ali staršev – 3 delovne dni;
- ob smrti svojca, s katerim je živel v skupnem gospodinjstvu (brat, sestra, stari starši, tast, tašča, vnuk) – 2 delovna dneva;
- ob smrti svojca (brat, sestra, stari starši, tašča, tast, vnuk), s katerim ni živel v skupnem gospodinjstvu, v primeru oddaljenosti – 1 delovni dan;
- do 200 km – 1 delovni dan;
- nad 200 km – 2 delovna dneva;
- kadar daruje kri – 1 delovni dan;
- športno in kulturno delovanje – do 5 delovnih dni;
- za udeležbo na strokovnih in političnih prireditvah v zvezi z interesi in dejavnostjo delovne skupnosti in delovne organizacije – do 5 delovnih dni;
- ob selitvi samca 1x letno – 1 delovni dan;
- ob selitvi družine do 100 km – 2 delovna dneva;
- ob selitvi družine nad 100 km – 3 delovne dni;
- po pet ali večdnevni orožni vajah – 1 delovni dan.

Skupna odsotnost po tem členu sme znašati največ 7 delovnih dni v koledarskem letu.

Vodja organizacijske enote, ki ugotavlja primere iz 102. člena, lahko zahteva od delavca dokazila, da bo ali da je nastopil primer iz prvega odstavka tega člena. Če delavec ne more dokazati, da je nastopil tak primer, bil pa je odsoten, je huje kršil delovno obveznost.

Pri tem opozarjamo tudi na to, da morajo vsi tisti, kateri odpravljajo take odsotnosti, dosledno upoštevati določilo 105. čl., ki pravi:

105. člen

Dnevi odsotnosti z dela iz 102. člena tega sporazuma niso prenosljivi in se lahko koristijo le v času, ko nastopijo navedeni primeri.

Obenem pa vas obveščamo, da samoupravni sporazum o medsebojnih razmerjih delavcev vsebuje tudi 106. čl., kjer so navedeni primeri za neplačano odsotnost z dela.

106. člen

Delavec ima pravico biti odsoten z dela zaradi osebnih opravkov brez nadomestila osebnega dohodka, če to ni v škodo poslovanja delovne skupnosti v primeru:

- podaljšanje odsotnosti po 102. in 103. členu tega sporazuma,
- gradnja stanovanja ali stanovanjske hiše za svoje potrebe,
- bolniška nega člana družine (otrok, zakonski tovariš, starši) ali daljše in težje bolezni delavca, če mu ni ta odsotnost odobrena po predpisih zdravstvenega zavarovanja, vendar največ 30 koledarskih dni,
- udeležbe političnih, strokovnih, kulturnih in športnih prireditev, ki niso v neposredni zvezi z interesi ali dejavnostjo organizacije združenega dela oziroma delovne organizacije, za katere velja določilo 107. člena samoupravnega sporazuma o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu.

107. člen

Neplačano odsotnost z dela do 7 dni v koledarskem letu ugotavlja na podlagi vloge prizadetega delavca in mnenja neposredno predpostavljene vodja organizacijske enote, nad 7 dni pa svet za medsebojna razmerja.

Med tako odsotnostjo delavci obdržijo lastnost delavca v združenem delu, pravice in obveznosti, ki se pridobijo pri delu in izven dela v organizaciji združenega dela, pa mirujejo.

Če traja odsotnost z dela po 106. členu nad 30 dni v koledarskem letu, se ta čas ne šteje v pokojninsko dobo.

Jože Copek

Kdo je odgovoren za to?

ILEGALNA PIVNICA

v oddelku prevleke valjev

Kot kaže so nekateri odgovorni v oddelku prevleke valjev ne glede na samoupravne dogovore in predpise, ki določajo, da je prinašanje alkohola v delovno organizacijo in uživanje alkohola v delovni organizaciji prepovedano in kaznivo, organizirali pivnico v posebnem prostoru, kjer je možno po zaužitju primerne doze tudi zavzeti vodoravni položaj.

Nadaljevanje tega ilegalnega, sicer pa na pol javnega uživanja alkohola, bi lahko imelo težke posledice, zato smo se odločili to pivnico javno razkrinkati, kar želi večina delavcev v oddelku prevleke valjev, ki niso člani tega »kluba«.

Skoraj vsak dan roma nekaj steklenic v smeti, kar kaže na to, da pivci svojih odpadkov niti ne pospravljajo za seboj.

Z odgovornimi v oddelku prevleke valjev, ki kljub nekaterim poskusom niso mogli preprečiti uživanja alkohola, smo se dogovorili, da bomo v bodoče prvi primer, ko bo kdo prinesel alkohol in ga užival v delovni organizaciji ponovno javno razkrinkali in kršitelja prijavili svetu za medsebojna razmerja.

JAVNI OPOMIN ZARADI BRČE

Proti njemu je bil uveden postopek zaradi kršitve obveznosti iz združenega dela, v katerem prijavitelj navaja:

Dne 7. 4. 1977 v III. izmeni je tekoči kontrolor pri konfekciji za radialne avtoplašče pri svojih kontrolnih obhodih ugotovil napake, ki jih je naredil delavec. Za omenjene napake je kontrolor napisal delavcu dve črtici. Delavec se s tem ni strinjal in je napaki na listu SK radial. Vendar se samo s tem ni zadovoljil in je kontrolorja brčnil v nogo in mu pri tem tudi grozil. Kontrolor se ni pustil izzivati in je rajši odšel.

Glede na storjeno kršitev je svet odločil, da se mu izreče ukrep JAVNI OPOMIN in se mu vzame dodatek za kvaliteto dela za mesec april.

TOV. MARINC V SAVI

(Nadaljevanje s 1. strani)

bodoči organiziranosti, o tozidih, o bodočem sozdu in posebej poudaril, da imamo lastno prodajno organizacijo s 25 prodajalnami, ki prodajo 25 % vse naše proizvodnje. Tov. Majcen je tudi povedal, kakšen položaj zavzema Sava v jugoslovanski gumarski industriji. Naš delež v panogi znaša 33 do 34 odstotkov vse proizvodnje in 25 odstotkov proizvodnje pnevmatike. V svetovnem merilu pa se prištevamo med srednje velike. V letu 1978 predvidevamo proizvodnjo v vrednosti 200 milijard din in 18 milijonov dolarjev izvoza. Kar pa se tiče letošnjega poslovanja, je glavni direktor poudaril, da nismo povsem zadovoljni, preveč se pa tudi pritoževati ne smemo. V primerjavi z lanskim letom nam gre kar bolje, saj pričakujemo približno 3 milijarde din ostanka dohodka, naši izdelki so zelo iskani, tak rezultat bi radi obdržali do konca leta. Kar pa se tiče naših načrtov, imamo nekaj zelo smelih programov, in sicer: dopolnitev proizvodnje pnevmatike (kar bi predstavljalo približno 66 milijard din), s čemer bomo zagotovili nemoteno oskrbo vseh naših večjih potrošnikov. Pri tehničnih izdelkih gremo v specializacijo in sicer v delovno intenzivno proizvodnjo. Razmeroma dosti težav je pri uvozu surovin, saj nadomeščanje uvoženih surovin z domačimi ne poteka pričakovano, vendar pa se bomo skupaj z jugoslovanskimi proizvajalci prizadevali, da bi leta 1981 izenačili uvoz z izvozom. Tov. Marınca je zanimalo, kakšni so naši materialni odnosi ter uveljavljanje zakona o združenem delu. Na to vprašanje mu je odgovoril tov. Boris Pavšlar, direktor Službe informacijskih sistemov: »Z izvajanjem zakona o združenem delu smo začeli lani aprila. Tedaj smo izdelali predlog, ki je bil predskutiran na družbenopolitičnih organizacijah in nato izdelan predlog, ki je sedaj v razpravi in o katerem bomo na referendumu odločali prihodnji mesec.« Pri tem je tov. Pavšlar opisal del vsebine predlogov, iskanje novih rešitev tozidov. Povedal je tudi, kakšne bodo bodoče delovne organizacije. Tov. Pavle Gantar pa je vprašal, kakšni so naši odnosi s Polikemom. Filip Majcen mu je odgovoril: »Mi smo aktivno sodelovali pri izdelavi temeljev srednjeročnega programa Polikema, ki bo v prihodnjem organiziran kot poslovna skupnost, kamor se bodo vključ-

vale posamezne delovne organizacije. Na drugi del vprašanja tov. Marınca pa je odgovoril tov. Balanč, direktor Finančno-računovodske službe. V proizvodnih delovnih organizacijah ugotavljamo veliko prepletenost. Pri tem je opisal dosedanje dohodkovne odnose ter predlagane rešitve za bodoče, pojasnil je tudi položaj skupnih služb v teh odnosih pri realizaciji sprejetih nalog. Dejal je, da s 1. 1. 1978 ne bomo imeli vseh nalog v celoti opravljenih, prizadevali pa si bomo, da bodo čimprej. Dodal je še informacijo o sodelovanju pri finansiranju razvojnih programov, skupnih služb in interni banki.

Tov. Marınca je še posebej zanimalo, kakšni so odnosi oz. kooperacija s Semperitom. Tov. Majcen mu je podrobno pojasnil sklenitev sporazuma oz. pričetek sodelovanja in pa to, da to sodelovanje poteka v obojestransko zadovoljstvo in da je zelo uspešno. Z ozirom na to, da je Semperit trenutno v težkem položaju, od njih ne pričakujemo bistvenega reinvestiranja, na vsak način pa pričakujemo tudi to.

Tov. Bruno Skumavc, namestnik glavnega direktorja je goste informiral o naših bodočih programih. Dejal je, da so naše težnje usmerjene na štiri področja:

- razvoj avtomobilske pnevmatike
- modernizacija in specializacija proizvodnje tehničnih izdelkov,
- traktorska pnevmatika v Rumi in
- jekleni kord v Kranju.

Tov. Skumavc je z veliko natančnostjo opisal razloge za take načrte, potrebne investicije in še posebej poudaril upravičenost, saj bomo z lastno proizvodnjo prihranili veliko deviznih sredstev. Pomočnik glavnega direktorja je dodal še podatek o potrebnem številu delavcev ter pri tem pojasnil, v kateri fazi so naši načrti.

Tov. Marinc je v razgovoru postavil še več vprašanj, saj je pogovor trajal kar uro in pol. Na koncu je dejal, naj Sava nadaljuje povezovanje z drugimi organizacijami združenega dela, naj tudi v prihodnje išče – po ekonomski logiki – kaj delati v Kranju, kaj pa na področjih, kjer je delavcev dovolj. »Prepričan sem, da ste pripravili dober predlog bodoče organiziranosti, želim vam čimveč uspehov za dobrobit delovnega človeka v vsej naši družbeni skupnosti.«

Jože Štular

Jože Jenšterle:

SAVSKA MLADINA JE ENA NAJBOLJE ORGANIZIRANIH

V eni prejšnjih številka našega glasila sem objavil razgovor s sekretarjem ZSMS Sava Kranj Dragišo Novičem, s katerim sva se pogovarjala o delu mladine v osnovnih organizacijah v našem podjetju in o problemih, ki zavirajo delo mladih. Da pa bi zvedel, s kakšnimi problemi se srečujejo drugod v Kranju po mladinskih organizacijah, sem poprosil za razgovor podpredsednika mladine pri občinski konferenci ZSM Kranj Jožeta Jenštrla.

Kako si zadovoljen z delom mladine v kranjski občini?

»Natančno število aktivnosti v občini bo pokazala anketa, ki jo bomo izvedli po osnovnih organizacijah v tozd, krajevnih skupnostih, osnovnih šolah in srednjih šolah, vendar mislim, da poteka delo mladine dokaj dobro. Opaziti je, da je tovarniška mladina gonilna sila aktivnosti, slabši rezultati pa so po krajevnih skupnostih ter nekaterih srednjih šolah.«

Katero so slabosti pri delovanju mladine?

»V tovarnah je problem zainteresiranosti največji, potem so še kadrovske problemi, največji pa, bi rekel, je uveljavljanje mladih v samoupravnih telesih in premajhen vpliv mladine pri odločanju.«

V krajevnih skupnostih so največji finančni in prostorski problemi. Zelo pomembno vlogo naj bi imeli mladinski klubi, ki pa so skoraj zamrli, in tako imamo danes tri do štiri mladinske klube, ki so primerni in usposobljeni za delo. Pomanjkanje denarja v krajevnih skupnostih je velik problem in tako so lokalne akcije, plesi in ostale prireditve viri dohodkov mladine za njeno delovanje. Na pomoč bi morala mladim priskočiti SZDL, ZK, ki pa nimajo dovolj razumevanja za probleme mladih.

V osnovnih in srednjih šolah je aktivnost mladincev odvisna predvsem od mladinskih mentorjev. Kolikor so leti usposobljeni za delo, taka je tudi aktivnost.«

Kaj bi morali narediti za boljše delo mladih v mladinski organizaciji?

»Za vse sredine velja, da je delovanje mladinskih organizacij odvisno od samoupravnih organizacij in drugih organizacij v okolju, kjer delujejo. V okolju, kjer mladina ne prodre s svojimi idejami in ji ne pomagajo pri njenem delovanju, naj bi vsaj ne bi onemogočali.«

Za slabo delovanje mladinskih organizacij je potrebno iskati vzroke tudi v mladini sami, ker se pravilno ne organizira ali pa za svoje delo ne poišče pravih interesnih področij ali pa jih ne poskušajo uresničiti. Pogosta nezainteresiranost, nepravilen odnos

do dela, kažejo, da bi morali posvetiti večjo pozornost idejnopolitičnemu izobraževanju, organizirati bi bilo potrebno mladinske politične šole, seminarje, svoje pa naj bi prispevala tudi sindikat in ZK. Če želimo, da bo delo potekalo dobro, moramo dati mladim znanje, da ne bo delo stihijsko. Mladinsko delovanje je potrebno podpreti tudi finančno in prostorsko.«

Položaj kranjske mladine v slovenskem prostoru?

»Če bi strnil svoja opažanja z republiških srečanj, seminarjev, posvetov, sestankov, bi rekel, da dela kranjska mladina v primerjavi z drugimi dobro. Mislim, da dobro izpolnjujemo sklepe 9. kongresa ZSMS, da potekajo občinske akcije po ostalih mladinskih organizacijah v duhu teh sklepov, seveda pa tudi redno sodelujemo v vseh republiških akcijah.«

Za svoje delo je kranjska mladina v letu 1976 dobila za 22. december veliko priznanje, saj je mladinska Prešernova delovna brigada dobila najvišje priznanje Zveze konference ZSMJ, plaketo Veljko Vlahovič.

Seveda pri republiški konferenci sodelujemo s svojimi predlogi in tako prispevamo k boljšemu delu in poudariti moram, da veliko naših predlogov upoštevajo tudi ostale občinske konference v Sloveniji.«

Ocenitev dela savske mladinske organizacije v primerjavi z drugimi!

»Splošna ocena je, da je savska mladina ena najbolj organiziranih in aktivnih v Kranju. V preteklem obdobju je izvedla precej akcij širšega družbenega pomena. Zelo pomembno je, da v vašem več tisoččlanskem kolektivu, ki zaposluje okoli 1700 mladih, znate mlade organizirati in usposobiti za delo v mladinski organizaciji.«

O slabostih ne bi govoril, ker bo le te pokazala anketa, ki jo bomo izvedli in tako zvedeli, ali mladina zastopa svoje interese in jih tudi uresničuje. Izredno dobro se vključujete v nekatere akcije, ki jih organizira občinska konferenca ZSMS Kranj, in ste dosegli lepe uspehe, seveda pa pri delu izstopajo tudi nekateri posamezniki. Zelo uspešno sodelujejo Savčani tudi z drugimi mladinci po tozdih v drugih republikah. Takšno sodelovanje naj bi še bilo vnaprej.

Kako mladina informira občane?

»Izdajamo interno glasilo INFO, ki je namenjeno članom sekretariata. Tako jih tekoče obvešča, kaj se je zgodilo aktualnega v preteklem tednu v osnovnih organizacijah v kranjski občini in o sestankih, predavanjih v pri-

hodnjem tednu. Izdajamo seveda tudi bilten, razne dopise, občasni bilten, dopisujemo s pomočjo naših novinarjev mladincev, ki so združeni v Center za informiranje in propagando, v časopise: Delo, Glas, Mladino. Naše akcije so bile vzbudile tudi pozornosti radia Ljubljana, saj je šlo v eter šest prispevkov o delu kranjske mladine, nekatere akcije so prikazali širši javnosti preko televizije.«

Kako si zadovoljen z informiranjem v Savi?

V Savi je informiranje izredno dobro. Redno dobivamo vaše glasilo in Informator. Zelo všeč nam je glasilo, zato, ker obravnava razne teme, od mladinske problematike, delovanja raznih skcij – folklo-

ristov, poslovanje delovne organizacije, vabi na akcije, spodbuja s prispevki k racionalizaciji. Nasploh je v časopisu dovolj široka tematika, ki pritegne vsakega, zato ga pogosto prebiramo.

Imate zelo pregledno, razumljivo, jedrnatno urejen Informator, zelo smo zadovoljni tudi z vašim ozvočenjem in oglasnimi deskami.«

Tako se je končal prijeten in zanimiv razgovor s podpredsednikom občinske konference ZSMS Kranj Jožetom Jenšterlom. Mene je že bolela roka, nje-mu pa se je zopet mudilo na sestanku. Takšno je pač delo, zahteva celega človeka, in takšen, predan svojemu delu je moj sogovornik.

Jože Vratarič

ŠTIRI DNI POD ŠOTORI

Obramba države je neodtujljiva in nedotakljiva pravica in najvišja dolžnost in čast vsakega občana. Temeljno načelo ljudske obrambe, ki ga razvijamo na izkušnjah narodnoosvobodilnega boja, je načelo splošnega ljudskega odpora. Teritorialna obramba pa je najširša oblika organiziranja ljudstva za oborožen odpor. Teritorialne enote so organizirane v vsaki občini, vsaki republici, vsaki avtonomni pokrajini, po celi Jugoslaviji. Teritorialne enote, enote civilne zaščite so ustanovljene v vsaki organizaciji združenega dela. Te enote sestavlja staro in mlado, za njihovo usposobljenost so organizirana predavanja, vaje in taborjenja, na katerih spoznavajo osnove vojaškega življenja in orožje.

Na eni takšnih vaj je bila tudi naša mlada sodelavka Lidija Bajželj. Njene vtise sem strnil v skromen zapis.

Lidija je že na upravno administrativni šoli postala član teritorialne enote. Že v letu 1976 se je udeležila prvih vojaških vaj. Lani je na slovesnosti v Strahinju slovesno zaprisegla: »Svečano izjavljam da kot član ZSMS prostovoljno stopam v enote teritorialne obrambe. Izjavljam, da bom zavestno krepila bratstvo in enotnost naših narodov in narodnosti, negovala vrednote naše revolucije in z osebno odgovornostjo, disciplino zavestno izpolnjevala vse naloge, ki jih zahteva obramba domovine. Vlagala bom vse sile v izgradnjo in obrambo naše samoupravne socialistične skupnosti. Varovala bom ugled oboroženih sil SFRJ in prispevala

svoj delež k bojni pripravljenosti moje enote.«

Augusta letos pa se je že drugič udeležila vaj teritorialne enote. Štiri dni je s svojimi vrstniki preživela v taboru na Bohinjski Beli. Vendar ni bil to navaden tabor, tu je vladala vojaška disciplina. Dekleta, ni jih bilo malo, so bivala v ločenih šotorih, vendar v krogu tabora. Kljub slabemu vremenu je bilo počutje odlično. Življenje je potekalo po pripravljem programu.

Teritorialna enota, razdeljena po vodih, je uresničevala dnevni program zavestno in zavzeto. Abeceda vojaških vrlin in veščin je bilo njihovo glavno opravilo: pozdravljanje, korakanje, straža in še in še. Temeljito so spoznali sestavne dele sodobnega orožja. Opravili so nekaj praktičnih vaj, streljali s puško na silhueto in metali ročne bombe.

V taboru pa je bilo poskrbljeno tudi za razvedrilo. Kranjska mladina, ki je obiskala teritorialce, ni prišla sama. Ansambel Sibila je poskrbel za nekaj prijetnih uric. Tabor so obiskali tudi predstavniki družbenopolitičnih organizacij Kranja.

Tudi teritorialci sami so poskrbeli za veselje vzdušje. Pripravili so taborni ogenj, ob katerem so se veselili pozno v noč in prepevali partizanske pesmi.

Lidiji je čas, ki ga je preživela v enoti teritorialne obrambe, kar hitro minil. Spoznala je nove ljudi, se vživela v tak način življenja, in kakor pravi sama: »Na takšno taborjenje bom še šla rada in z veseljem!«

L. M.

Glavni inštruktor vojnega pouka (v sredini) tovariš Srečko Tušar je spremljal potek celotne vaje obrambe in napada. Svoje izkušnje nesebično prenaša na mlade starešine in vojake. Izkušenj pa ima dovolj. Pridobil si jih je v NOB; spomnimo se samo nekaj njegovih akcij, ki jih opisuje Tone Svetina v svoji trilogiji Ukana.

Budnim očem opazovalcev Rdečih ni ušel noben premik Plavih.

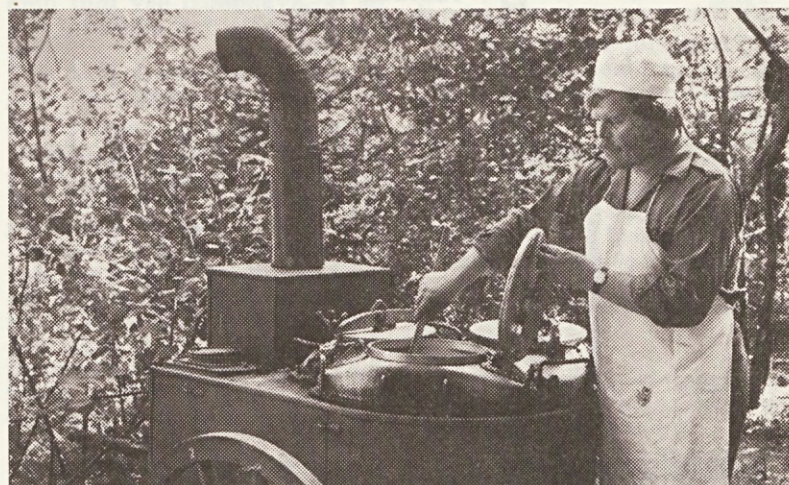
NA POLOŽAJU

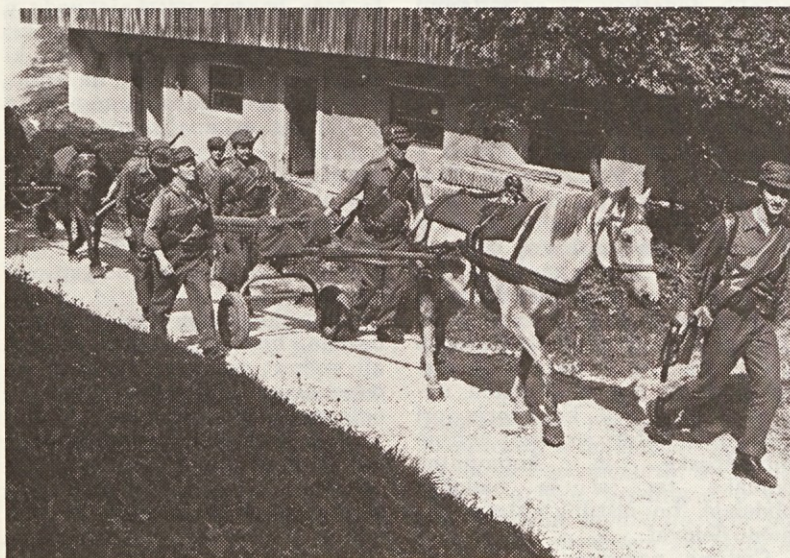
Postanek na poti do položajev so izkoristili še za zadnje napotke.

Od zaklona do zaklona, z vsakim skokom bliže k »sovražniku«.

Vaja dela mojstra, vendar jih moramo pohvaliti; kosilo je bilo odlično.

Človek in žival skupaj na položaj.

Top, na položaju dobro maskiran, je učinkovito orožje naše pehote.

Izbrali smo za vas ...

POROČILO O PROMETNI NEZGODI

Organi javne varnosti z ozirom na določila 43., 44., 45. člena in 46. člena republiškega zakona o varnosti cestnega prometa in glede na spremenjene razmere na naših cestah (porast števila prometnih nesreč, gostota prometa in drugo), spreminjajo način svojega dela ob prometni nezgodi, kar

si dolžni pokazati listine o istovetnosti, vozniki motornih vozil pa tudi potrdila (police) o obveznem zavarovanju motornih vozil.

Kot prometna nezgoda z manjšo premoženjsko škodo se po do sedaj veljavnih kriterijih šteje in obravnava tista prometna nezgo-

upravičenost do izplačila odškodnine v primerih nesreče, kjer ni bilo telesnih poškodb ali smrti.

Poročilo o prometni nezgodi naj bi veljalo za nezgode, pri katerih nastane le manjša premoženjska škoda in ni telesnih poškodb. S tem bo tudi dosežen osnovni element o čim krajšem likvidacijskem postopku škod v podjetju in pri zavarovalnici.

Izpolnjeno »Poročilo o prometni nezgodi« je treba nemudoma poslati oddelku za zavarovanje v Koper ali neposredno zavarovalnici pri kateri bo oškodovanec predložil odškodninski zahtevek takoj po nezgodi.

Kako izpolnite obrazec »Poročilo o prometni nezgodi« dajemo, poleg navodila na hrbtni strani poročila, še naslednja pojasnila:

— pod tč. 3 se napravi križec pod »Da«, v kolikor so ponesrečenci zadobili telesne poškodbe pri prometni nezgodi, imena teh pa vpišite pod tč. 14 »pripombe«, ker v rubriki 3 ni dovolj prostora. Če ni ponesrečenih pa označite s križcem v okencu »NE«.

— pod tč. 4 »druge poškodovane stvari razen vozil A in B, se prav tako označi s križcem v okencu »da«, če so poškodovani še drugi objekti npr. ograja, cesti-

šče, osebe itd., če teh poškodb ni, se napravi križec pod »ne«.

— pod tč. 5. a vprašanje »uradni zapisnik« se označi s križcem, če je bil napravljen zapisnik Milice ali policije v okencu »da«, če ni bil, pa pod »ne«.

— pod tč. 5 se navede priče prometne nezgode, za nas velja tudi kot priča sovoznik.

— pod tč. 6 »sklenitelj zavarovanja« napišite zavarovalnica »Croatica Koper, pri kateri imate zavarovana vozila. Poklicno številko imate s seboj, zeleno karto prav tako in vozilo je kasko zavarovano, zato so odgovori s križcem pod »da«.

Za vsa ostala vprašanja boste lahko odgovorili in izpolnili poročilo na podlagi listin, ki jih imate s seboj, npr. tč. 8 »odgovorna zavarovalnica« napišite zavarovalnica »Croatica Koper, pri kateri imate zavarovana vozila. Poklicno številko imate s seboj, zeleno karto prav tako in vozilo je kasko zavarovano, zato so odgovori s križcem pod »da«.

Pod tč. 12 je v sredini poročila 17 različnih načinov nastale nezgode, zato označite s križcem tiste inačice (od 1–17), ki se nesreče tičejo, na koncu pa seštejte tičejo, ki ste jih označili, pod tč. 10 označite na vozilih mesta poškodbe. Pod točko 11 pa napišite vidne poškodbe na kratko npr.: prednji del kabine, leve stranice, cerada itd. Pod tč. 13 pa preprosto napravite skico vozila A in B in pod tč. 15 se podpišeta oba voznika.

»Poročilo o prometni nezgodi« se izpolni en komplet, tj. dva izvoda, če sta dve udeleženi vozili (dva kompleta za tri udeležena vozila itd.)

POROČILO O PROMETNI NEZGODI
Ni priznanja krivde, temveč opis nezgodnega dogodka zaradi hitreje rešitve škode

1. Datum nezgode ure 2. Kraj (ulica, h. št. oz. km kamen) 3. Ponesrečenci? ne da *

Druge poškodovane stvari razen vozil A in B 5. Priče (ime, naslov, tel. — sopotnike podčrtajte) 5a. Uradni zapisnik ne da

Vozilo A Vozilo B

6. Sklenitelj zavarovanja (ime in naslov) 6. Sklenitelj zavarovanja (ime in naslov)

St. tel. (7.–14. ure) Obstaja pravica do vračila davkov? ne da

7. Vozilo Znamka, tip Reg. št. 8. Odgovornostna zavarovalnica St. police Poslovno mesto St. zelene karte

Obstaja kasko zavarovanje? ne da

Zavarovalnica: 9. Voznik ime Priimek Naslov Vozniško dovoljenje št. Kategorija izdano od

Velja od (za avtomobile, taksije itd.) do (za avtomobile, taksije itd.)

10. Označite s puščico mesto trčenja

11. Vidne poškodbe

14. Pripombe 15. Podpis voznikov A B

* Navedite ime in naslov Po podpisu in ločitvi obeh listov ne smete ničesar več spreminjati!

vpliva tudi na reševanje škodnih primerov v podjetju in zavarovalnici.

Ob velikem porastu škod v zadnjih letih, je logičen ukrep organov javne varnosti, da odidejo na kraj nesreče le pri prometni nezgodi, v kateri je kdo izgubil življenje, ali je bil težje ali lažje poškodovan ali je v njej nastala večja premoženjska škoda.

Neposredni udeleženci prometne nezgode, ki ima za posledico le manjšo premoženjsko škodo morajo po 45. členu Republiškega zakona o varnosti cestnega prometa, poškodovana vozila takoj po nezgodi umakniti z vozišča. Če vozil ne umaknejo, storijo prekršek. Po členu 44. istega zakona udeleženci prometne nezgode so

da, pri kateri je laično ocenjena škoda do izpod 20.000 din na udeleženi vozilih in stvareh.

Pri prometni nezgodi, kjer je registrirana večja materialna škoda od 20.000 din, bodo organi javne varnosti še vedno odhajali na kraj nesreče kot doslej. Prav tako bo Milica v skladu z zakonskimi predpisi in pooblastili dosledno ukrepala zoper kršilce udeležence prometnih nezgod z manjšo premoženjsko škodo v primerih, ki so predvideni v 203. členu Zveznega zakona o temeljnih varnosti cestnega prometa.

Poročilo o prometni nezgodi izpolnijo udeleženci ob nastali prometni nezgodi. Namen tega je predvsem, da zavarovalnica po podatkih iz poročila ugotavlja

TOTRIN PRISPEVEK K VARSTVU OKOLJA

Vsak nov objekt v industriji mora imeti po predpisih čistilno napravo, če je delovni proces tak, da onesnažuje tehnološko vodo. V novem obratu tozda Pozamenterijski izdelki je pričela delovati nova barvarna, katere odpadne vode so umazane z ostanki barvil, luga in raznih ostalih dodatkov, ki so potrebni pri tehnološkem procesu barvaranja. Zato je bila tudi pri nas projektirana in postavljena čistilna naprava, ki bo nevtralizirala alkalne odpadne vode in delno očistila vodo ostankov barvil s postopkom obarjanja oz. flokulacije.

Ta čistilna naprava stoji na bregu Ljubljanske, njene vode pa se stekajo v glavni kanalizacijski kolektor, ki poteka iz Štepanjskega naselja ob južnem delu Totre, in se zlivajo v Ljubljano pri fužinskem mostu. Ko bo zgrajena še mestna čistilna naprava na koncu kolektorja pri Zalogu, v kateri se bodo zbirale industrijske in komunalne odpadne vode, se bo biološko obdelale, bo čistilni sistem resnično deloval.

Čistilna naprava ima tri bazine: v prvem bazenu se zbirajo

odpadne vode in se izenačijo oz. pomešajo, iz tega bazena se pretakajo v drugi bazen, kjer poteka reakcija nevtralizacije in obarjanja. V tem bazenu je mešalo, ki meša vodo med reakcijo, in sonda, ki meri pH, to je stopnjo alkalnosti vode, ta tudi avtomatsko uravnava dodajanje kemikalij. Iz tega bazena odteka voda v tretji bazen, ki je po prostornini največji. V tem se useda blato, ki nastane po reakciji, na dno, očiščena in nevtralizirana voda pa odteka v kanalizacijo. V tem odtoku je nameščena še ena sonda za merjenje pH, ki kontrolira pH odteka vode, ali je ta v mejah predpisov, meritve pa so zabeležene na traku, ki je v komandni omari v notranjosti zgradbe.

Blato, ki se zbira na dnu tega bazena, bodo po potrebi enkrat ali večkrat na leto izčrpali in ga odpeljali na določeno mesto za odlaganje odpadnih snovi.

Ko bodo poleg čistilne naprave delovale tudi vse ostale naprave v celotnem sistemu, bo voda Ljubljanske spet taka, kot je bila nekoč.

Evgenija Ečimović

Besed o izrednem pomenu izumiteljstva, racionalizacij in tehničnih izboljšav za gospodarstvo je bilo že veliko izrečenih in napisanih. Tudi v našem glasilu.

Prav gotovo sredstva obveščanja lahko veliko prispevajo k razširjanju te dejavnosti, k spodbujanju delovnih ljudi, da razmišljajo, kaj in kje bi se dalo lažje in boljše delati.

V Savi smo na področju racionalizacij že nekaj časa razmeroma uspešni, saj se število predlogov veča iz leta v leto.

Enega izmed naših sodelavcev, ki sodi v sam vrh skupine racionalizatorjev tako po številu predlogov, kot po njihovi

objavljeni, pa je bilo mojih predlogov deset. Seveda pa jih vsaj še enkrat toliko sploh prijavil nisem.

— Ali meniš, da je v Savi veliko možnosti za različne izboljšave?

— Seveda jih je!

— Pa vendarle racionalizatorskih predlogov ni toliko. Zakaj, ali ljudje ne razmišljajo?

— Morda ne razmišljajo. Če pa, pa mislijo, češ, saj so drugi za to odgovorni. Nekateri si pač predstavljajo, da so za tako delo sposobni ali odgovorni delavci »na višjih položajih«.

— Pa vendar se mi le zdi, da prav od teh delavcev ne prihaja preveč predlogov?

jih morali rešiti mimogrede, sproti, med delovnim procesom.

— Seveda so tudi taki primeri.

— Zgleda, Niko, da tebe še posebej veseli raziskovanje možnosti izboljšav?

— Seveda me veseli. Malo so me k temu prisilile razmere, malo pa je tudi veselja za tako delo.

— Najbrž pa ljudi pri tej dejavnosti ne vodi najprej sla po denarju?

— Seveda ne. Če bi bilo tako, bi lahko vse dni le seštevili in množili, koliko bo »padlo« od nekega predloga.

— Gotovo pa je nagrada, ki jo dobi avtor racionalizacij, tehničnih izboljšav ..., spodbuda?

— Seveda je.

— Ali meniš, da je sedanji način nagrajevanja na tem področju zadovoljiv?

— Dober bi bil, če bi bili vsi izenačeni. To bo treba na vsak način opraviti.

— Čeprav nimam konkretnih podatkov, bi vsem rad odgovoril na vprašanje, ali je res, da je bil sprejet predlog racionalizatorjev, avtor je dobil za to nagrado — potem pa so čez čas delo po novem opustili? Ali veš za tak primer?

— To se lahko zgodi. Saj se zgodi, da zgradimo celo tovarno — pa jo opustimo. Lahko se na primer spremeni tehnologija in, če je bila v določeni fazi prej uvedena novost, je razumljivo, da je ta opuščena. Ali pa, če je opuščena proizvodnja nekega izdelka, odpadejo tudi vse izboljšave, ki so bile uvedene pri njegovi izdelavi.

— Kateri od tvojih predlogov pa se tebi zdi najpomembnejši?

— Najpomembnejši se mi zdita izboljšavi večkratna uporaba folije in vodenje žic na kalandru za gumiranje jeklenega korda. To sta bili racionalizaciji. Vendar pa moram povedati, da nobena od teh racionalizacij ni bila samo moja zamisel, ampak je bila delo skupine. To je bilo v vseh primerih, da so sodelovali tudi vodja stroja ter eden ali dva od vzdrževalcev. Seveda pa smo predlog tudi v celoti izpeljali v uporabo — ne samo predlagali. Vedno pa nekaterim, tudi vodjem, ni bilo všeč.

— Zakaj ne?

— Zato, ker smo mi naravno izdelali v treh tednih. Če pa bi racionalizacijo prevzel kdo drug, bi samo risanje skice trajalo en mesec, potem pa še izdelava stroja. V tem primeru pa se je mudilo.

— Vem za primere, ko izdelava orodja traja že pol leta in zaradi tega tudi proizvodnja zelo dobrega izdelka ne steče.

— Res je. Marsikaj traja pol leta, da je izdelana naprava, čeprav so bile za to napravljene vse skice.

— Ali ste za opisana primera dobili ustrezno nagrado?

— Lani smo že dobili nekaj, letos pa nam bodo izplačali ostalo. Dve leti namreč traja pravica do materialne nagrade.

No, med pomembnejši predlog štejem tudi tega, ki ga sedaj obdelujeva s tovarišem Mravljatom in sicer uporaba odpadnega korda.

— To bo prihranilo menda precejšnje vsote?

— Seveda. S tem bomo pridobili povsem novo zmes za podplate in nekatere plošče. Vrednost je predvsem v tem, potem pa so tu še sedanji stroški za odvoz odpadnega korda in preprečevanje onesnaževanja okolja. Po podatkih kontrole je bilo letos v pol leta 82 ton odpadnega korda ter nekaj nad 8 ton velo korda. In to je samo kord, pri tem drug tekstil sploh ni vštet.

— Ali so poskusi s tem že končani?

— V glavnem so končani. V laboratoriju so raztezek oz. skrčevalni faktor, obrabo... že preizkusili.

— Po mojem mnenju v Savi le manjka delavca, ki bi se ukvarjal samo z racionalizatorsko dejavnostjo. Ali vi, ki delate na tem področju, čutite tako potrebo?

— Saj že razmišljamo, da bi bil tudi pri nas referent za to. Razvojno tehnološki inštitut ima to v načrtu.

Tak delavec bi pomagal tistim, ki imajo zamisel o neki izboljšavi, pa jo sami ne znajo ali pa ne morejo obdelati. Pogovarjal bi se s predlagatelji, jim pomagal, svetoval in usklajeval uresničitev racionalizatorskih predlogov.

— Pri nas imamo komisijo, ki dela na tem področju. Toda člani komisije imajo svoje redno delo.

— Seveda pa bi moral na takem delovnem mestu biti deloven človek, z veseljem do tega dela, sposoben in iznajdljiv. Namreč, če bi bil imenovan nekdo, ki tega vesolja nima, bi kaj kmalu postal birokrat, ki bi bolj zaviral kot pa pospeševal izumiteljsko dejavnost. Včasih se to zgodi.

— No, kaj ti meniš, ali je v Savi še dosti možnosti za izboljšave, prihranke?

— Še, še.

— Pa si poleg denarnih nagrad za svoje predloge dobil tudi kakšno drugo priznanje?

— Pri nas dobiš za vsak tak predlog diplomu.

— Ko boš izpeljal preje opisani predlog uporabe odpadnega korda, česa se boš lotil?

— Ja, ideja pride pa gre.

— Katera pa je največja težava predlagateljev tehničnih izboljšav?

— Največkrat se pritožujejo, češ, da komisija zahteva podroben opis ali skico, ker da brez tega ne morejo obravnavati in oceniti predloge.

Menim, da bi referent za racionalizacijo lahko veliko problemov rešil.

Lahko bi šel k predlagatelju, se z njim pogovoril, mu pomagal...

Problem racionalizatorjev je tudi v naslednjem: komisija za nek predlog išče mnenje ali strokovne informacije pa jih včasih dolgo ne dobi, včasih pa sploh ne. Tudi tu bi bil referent »močnejši«.

JOŠT

Naš razgovor:

**NIKO
LUTHAR**

vrednosti, sem povabil na pogovor. To je Niko Luthar, tehnik, sedaj zaposlen na delovnem mestu tehnolog za uvajanje nove proizvodnje. Pred tem je bil že inštruktor učencev poklicne šole, vodja linije za gumiranje korda, pred sedanjim delom pa je bil delovodja. V Savi je že skoraj trideset let.

— Po informacijah, ki jih dobimo v uredništvo, si eden najboljših delovnih racionalizatorjev. Pa bi najin pogovor pričela kar z vprašanjem: Kdaj si se pravzaprav začel ukvarjati z izboljšavami pri delu?

— Vseskozi že razmišljam o tem. Seveda včasih, pred leti, izboljšav nismo prijavljali. Ker so bili stroji za gumiranje korda in vlečenje protektorja novi, je bila marsikje potrebna dodatna ureditev, večje ali manjše izboljšave, popravki ipd. Nam se je to zdelo povsem normalno, saj je bilo bistvo v tem, da bi naredili več, bolje in da bi lažje delali.

— Pa se spomniš, koliko predlogov si doslej naredil?

— Sam sicer ne vodim evidence, po podatkih, ki so bili

— Seveda ne. Najbrž je za to krivo tudi kategoriziranje predlogov. Delavce z visoko strokovno izobrazbo pravilnik drugače obravnava kot delavce s poklicno izobrazbo. (Opomba urednika: izdelan je že predlog, da se to neskladje odpravi).

— Ali s tem misliš na primere, ko je strokovni delavec predlagal novost, pa so mu rekli, da tudi tako delo sodi v njegove delovne dolžnosti?

— Tudi to, ampak je najbrž več primerov, ko so predlog priznali, pa so ga ovrednotili manj zaradi strokovne izobrazbe predlagatelja. Praviloma pa bi morali ocenjevati zgolj vrednost predloga ne glede na položaj predlagatelja. Tako delajo povsod po svetu.

— Pred kratkim je odbor za informiranje razpravjal o informacijah o iznajditeljstvu. Člani odbora so opozorili, da se nekateri avtorji predlogov v teh informacijah pojavljajo zelo pogosto. Gre predvsem za ljudi, ki predlagajo rešitev — izboljšavo vsakodnevnih problemov, ki bi

JUBILANTI O SAVI IN SEBI

(Nadaljevanje s 1. strani)

Kakšna je bila Sava pred 10, 20 oziroma 30 leti v očeh naših sodelavcev, je bilo prvo vprašanje. Drugo, kakšna je Sava danes. Tretje, njihovo počutje v Savi v njihovem delovnem obdobju. Vse sogovornike sem obiskal na njihovih delovnih mestih.

Štefan Zrinski,
10 let v Savi

Sava se je v 10 letih spremenila toliko, da o tem pred 10 leti večina od nas ni niti razmišljala. Največje spremembe so nastale tako v obsegu proizvodnje kot tudi v tehnologiji sami. Viden je tudi napredek osebnega standarda Savčanov.

Spremenili pa so se tudi odnosi. Sava je tako velika, da se med seboj ne poznamo več. Ko sem začel delati smo se bolje poznali, večkrat smo se srečali. Prav zaradi nagle rasti Save so se spremenili tudi odnosi, ki smo jih v preteklosti reševali drugače, lahko rečem lažje. Danes odnose urejajo predpisi, probleme rešujemo precej uradno, včasih pa so se reševali bolj neposredno med delavcem, delovodjem, direktorjem, itd. Res pa je, da pri takšnem številu zaposlenih konkretnih problemov ne moremo reševati več na enostaven način. Moje osebno počutje v delovni organizaciji se je spreminjalo od obdobja do obdobja. Delal sem na različnih področjih, v desetih letih sem delal na treh različnih delovnih mestih. Vsako področje je zahtevalo svojevrstne odnose; enako je bilo tudi s počutjem.

Svojo delovno dobo lahko razdelim na začetno mladostno zagnanost, kjer je bilo vse mladostno, pristno; danes ni tako. Danes pripadam sebi enakim, pred leti sem bil član celote. Veliko več smo bili skupaj, sedaj se včasih tudi pozdravljamo ne. Danes sem Savčan, tak kot sem bil takrat na začetku. Sem gumar, to bom tudi ostal, današnjo zagnanost usmerjam v skupne interese, interese Save.

Ana Aljančič,
20 let v Savi

Ko sem začela delati v Savi, nas je bilo koma komaj nekaj sto. Sava je bila pred 20 leti velika delavnica, danes je mogočno podjetje, med 200 največjimi v Jugoslaviji. Odnosi so bili včasih bolj pristni. Vsi smo se poznali, danes ne poznam niti polovice Savčanov. Odnosi se pravzaprav niso spremenili, Savčani smo Savčani; stari Savčani se poznamo, mladih je preveč, da bi lahko vse poznala.

Danes je počutje drugačno, kot pred 20 leti. Počutje se je spreminjalo, vendar se danes počutim dosti bolje. Imam delo, ki ga rada opravljam; že 14 let opravljam isto delo. Zadovoljna sem s sodelavci, tudi naše vodstvo je dobro. »Šefico« imamo radi.

Janko Treven,
20 let v Savi

Sava včeraj in danes, kot noč in dan. Včasih majhno podjetje z majhnim številom zaposlenih, danes gigant. Z rastjo Save so se

Tudi naše iskrene čestitke tov. Ivan Lapajne!

razvijali tudi odnosi. Po moje so odnosi pristni. Dobro je bilo, dobro je tudi danes.

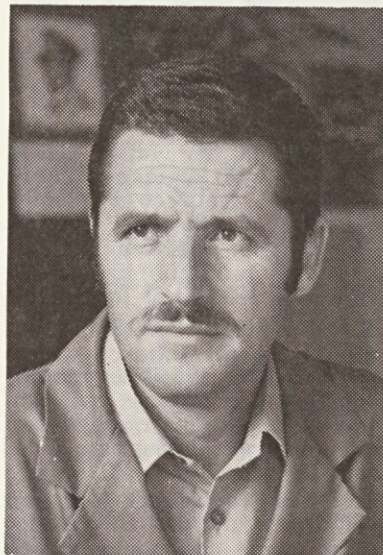
Sicer se je v teh 20 letih bistveno povečala proizvodnja. Osebni dohodki se glede na povečanje dela niso tako povečali. Mislim, da to ni bistveno, saj je sorazmerje ugodno tako za nas zaposlene kot tudi za celotno organizacijo.

Nesporazumov v teh 20 letih skoraj nisem doživel, kar pa jih je bilo, so bili majhni in lahko rešljivi. Med sodelavci se dobro počutim, samo naš čas prehitro beži.

Sava je moj drugi dom, moja skrita želja je le, da bi lahko šel na kakašno drugo delovno mesto, saj sem se v teh 20 letih pošteno najedel saj.

Blaž Studen,
20 let v Savi

Pred 20 leti je bila Sava v primerjavi z današnjo zelo majhna, lahko bi rekel, obrtniška delavni-

ca: zaposlenih nas je bilo okoli 500 do 700. Že ta številka nam pove, da je Sava veliko večja in da je naš dohodek v primerjavi s takratnim velikokrat večji.

V 20 letih sem delal na več delovnih mestih: od brizgalca na malem brizgalniku, kontrolorja, socialnega delavca in danes na delovnem mestu vodja oddelka za zavarovanje delovne organizacije. Ves čas sem bil tudi družbenopolitično aktiven. Funkcij ne bi našteval, povedati pa moram, da je bilo v vseh teh letih veliko

lepega, veliko pa je bilo tudi problemov. Toda problemi so premostljivi, vseh sicer nismo rešili, je pa šlo. Odnosi so bili takrat nekoliko boljši kot danes, najbrž zaradi števila zaposlenih.

Danes bi morali biti Savčani bolj enotni. Rado se dogaja, da smo deljeni, med nami ni pristnih odnosov. Čutiti bi morali, da smo vsi v isti delovni organizaciji, da nam je zaupano veliko in da bomo samo enotni zmogli vse naloge, ki so pred nami.

Marija Prevc,
20 let v Savi

Sava danes in pred 20 leti se ne more primerjati. Danes je v Savi zaposlenih preko 4000 ljudi in

predstavlja res veliko delovno organizacijo. Za Savo pred 20 leti svet ni vedel, danes pa jo poznajo širom po svetu, ne samo po izvozu, tudi sodelovanje s svetovnimi tvrdkami nam to dokazuje. Ob nenehni rasti Save se lahko samo čudimo. Poglejmo samo obseg proizvodnje, da o številu proizvodov sploh ne govorimo.

Pred 20 leti sem začela delati v Standardu in o podrobnostih razvoja Save ne morem govoriti, vendar pa je slehernemu Kranjčanu jasno, da se je Sava razvijala hitro in uspešno. Ko se je Standard priključil Savi, mi je bilo malo hudo, marsikaj se je spremenilo, vendar sem se hitro uživala v novo sredino in privadila na nov način dela.

(Nadaljevanje na 9. strani)

V 20 letih sem doživela veliko, veliko je bilo uspehov, nekaj neuspehov, vendar se je vse dobro uredilo. Velikokrat smo bili krivi sami, da je prišlo do nesporazumov. Ljudje smo pač različni: danes razpoloženi, jutri slabe volje in takrat je najbolje da se človek poglubi v delo, bolje da ga je več, kot da ga ni. Odnosi v Savi, nimam pripomb; drug drugega bomo morali razumeti in tako do slabih odnosov tudi v bodoče ne bo prihajalo.

Franc Polanec,
30 let v Savi

Majhen obseg, majhna proizvodnja, malo zaposlenih, slaba strojna oprema, to so osnovne značilnosti Save izpred 30 let. Vsa Sava je bila še v starem obratu v središču mesta, kjer je danes skladišče trgovskega podjetja Merkur.

Vse, kar je bilo značilno za to Savo, pa se je iz leta v leto menjalo; predvsem stroji, oprema, delovni pogoji itd.

V letu 1947, ko sem začel delati, je bilo težav veliko, danes je vse drugače. Sindikat je bil aktiven na vseh področjih. V prvih povojnih letih je bilo težko s prehrano in z oblačili, obutvijo; za vse je skrbel sindikat. Tudi mladina je bila zelo aktivna, redno se je udeleževala vseh internih in zunanjih delovnih akcij. Ko se je Sava preselila na današnjo lokacijo na Laborah, pa je vse šlo z veliko hitrostjo.

Odnosi v Savi so bili vseskozi dobri. V začetku nas je bilo malo, bili smo ena družina. Danes smo

katerem delam, ni obstajal, takrat je bilo na tem mestu še polje. Delati sem začel v stari valjarni pri črnih zmeseh. Ko je stekla proizvodnja v polizdelkih TAP, sem se preselil v novo sodobno opremljeno valjarno. Prvih 8 let je bilo napornih, vseskozi sem delal pri »stavbanju« zmesi, prelagal plošče itd. Bilo je res težko. Malokdo ceni naše delo; delavci na teh mestih ne zdržijo dolgo, pa tudi osebni dohodek je glede na delo majhen. Danes je razlika velika: delo je lažje, avtomatike je več, tudi umazanije ni toliko in še osebni dohodek je dosti višji.

V Savi se počutim dobro. Res je, da pogoji niso bili vedno najboljši. Pri našem delu je zdravje hitro načeto. Dostikrat smo se umivali, ne glede na letni čas, v mrzli vodi.

Problemov nisem imel nikoli. Tako kot hitro mineva čas, tako hitro raste Sava.

L. M.

OB ŽIVLJENJSKEM JUBILEJU SLAVKA ZALARJA

Te dni je praznoval 70-letnico življenja naš dolgoletni sodelavec tov. Slavko Zalar, včasih naš »finans minister«.

Ob visokem jubileju so tov. Zalarja sprejeli glavni direktor tov. Filip Majcen ter njegov namestnik tov. Bruno Skumavc. V sproščenem, prijateljskem pogovoru so obudili spomine na skupno delo, tov. Zalarja pa je še posebej zanimal razvoj Save, proizvodnje nasploh in vseh dogajanj v kakršnih je tudi sam nekoč aktivno sodeloval.

Čestitkam, ki so jih jubilentu izrekli predstavniki Save, se pridružuje tudi uredništvo, seveda s tem, da bi tov. Zalar še dolgo užival zaslužen počitek.

EMA PEVC JE ODŠLA IZ SAVE

S. 1. septembrom je v Savi prenehala delati tovarišica Ema Pevc, profesorica, direktorica Izobraževalnega centra.

Menda je malo Savčanov, ki se niste tako ali drugače srečali z našo sodelavko, saj je bila pobudnik in organizator številnih izobraževalnih akcij v Savi (in tudi predavatelj na mnogih od njih).

Vsi pa, ki jo поблиže poznamo, smo v njej našli vedno odličnega delovnega tovariša, humanista in tudi prijatelja.

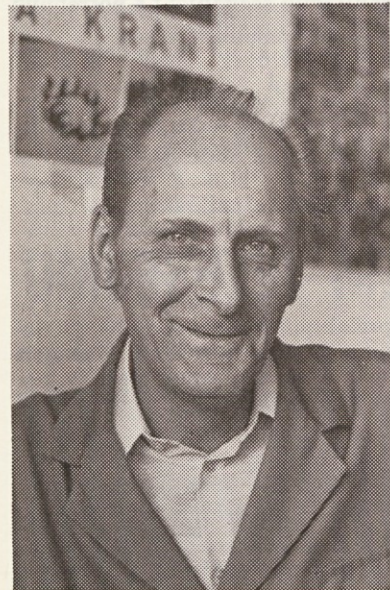
Tovarišica Pevčeva je prišla v Savo novembra 1969 in je bila do leta 1972 programer izobraževanja, nato pa je bila imenovana za direktorico Izobraževalnega centra.

Poleg uspešnega strokovnega dela je bila tudi zelo delovna v družbenopolitičnih organizacijah. Od februarja 1974 do marca 1975 je bila sekretar organizacije ZK Sava, pred odhodom iz Save pa predsednik komisije za informiranje ZK.

Tovarišica Pevčeva pa je bila prizadevna tudi na področju informiranja, saj je objavila v našem glasilu precej dobrih informacij.

V imenu uredništva se ji zahvaljujem za sodelovanje, na novem delovnem mestu pa ji želim veliko delovnih uspehov.

Jože Štular

Savčani še vedno družina, samo neprimerno večja. V Savi sem delal na več delovnih mestih, zaradi invalidnosti predvsem na manj napornih. Najdlje sem delal na preizkusni postaji. Na Savo sem se navezal, bila je, in upam, da bo do odhoda v pokoj moj drugi dom.

Ivan Ranisavljevič,
10 let v Savi

Pred 10 leti je bila Sava dosti manjša. Oddelek ali obrat, v

ZAKAJ LJUDJE KADIJO?

»Raje en dan brez žene kakor pa eno uro brez tobaka«, pravi star turški pregovor. Zakaj je kajenje tako pomembno za mnoge ljudi? Na to vprašanje je treba dobiti odgovor, ki bi bil vodilo akcijam za zmanjšanje škodljivosti kajenja.

RAZLOGOV JE VEČ ...

Psihologi so ugotovili nekaj razlogov, ki navajajo ljudi na kajenje. Omenili bomo samo nekatere:

- poskus istovetenja z družbo,
- občutek osamljenosti, do katerega pride v raznih poklicih, v sodobnih urbaniziranih središčih,
- potreba nervoznih značajev, da na svoj način zaposle roke,
- okoliščine, npr. dolgi sestanki, ko je cigareta človekov nemi prijatelj,
- v sodobni družbi je kajenje vrsta obreda, ki je v marsičem določen s pravili bontona (ponujanje cigarete, prižiganje ipd.),

• težnja mladih deklet in fantov — v puberteti — da bi bili podobni starejšim, v tej dobi se pričena odvisnost od nikotina;

• proces emancipacije žensk in njihovo vključevanje v sodobno ekonomsko in družbeno življenje,

• razlogov za to, da ljudje kadijo, je seveda še.

TUDI ...

Sodobno življenje potencira pojave in stanja, ki navajajo ljudi na kajenje (nervoza, osamljenost, družabna pravila idr.). To, zglada je najmočnejša »sila«, ki žene industrijo cigaret. Pri upoštevanju teh dejstev postane razumljiveje in jasneje — zakaj so razni administrativni ukrepi za preprečevanje kajenja neuspešni.

Mnogi so opozorila o škodljivosti kajenja vzeli tako zares — da so nehali kaditi. Vsa čast jim. Toda, še vedno je veliko kadilcev. Če že »morate« kaditi — kadite pametno. O tem drugič.

NEKAJ O STROŠKIH KAKOVOSTI

Splošno o stroških kakovosti

Osnove naše ekonomske politike in rezultati, ki jih moramo doseči, so postavljeni nedvoumno in jasno. Nedoseganje teh osnov in zaostajanje za predvidenimi rezultati pomeni še povečanje razlik med razvitimi in nerazvitimi. Proizvajati moramo racionalno in poceni, ker se le tako lahko vključujemo v mednarodno delitev dela. Če pa hočemo vedeti, ali proizvajamo poceni ali ne, se ne smemo primerjati samo po oznaki izdelkov na tržišču, temveč moramo imeti na razpolago sistem, ki nam omogoča spremljanje stroškov, zmanjšanje tistih, ki se nam zdijo preveliki.

Stroški kakovosti so ovrednotena poraba materialnih dobrin in dela, ki morajo biti vloženi, da je pri nekem izdelku zahtevana kakovost zagotovljena. Vendar pa moramo stroške kakovosti razdeliti na več skupin, oziroma podrobneje določiti posamezne vrste. Vseh stroškov za opravljenega dela, ki jih še često izvajajo kontrole v proizvodnem procesu ne moremo opredeliti kot stroške kakovosti (pakiranje, štetje, adjustiranje ipd.). Imamo pa tudi razne kontrolne operacije, ki jih opravljajo proizvodni delavci (preizkušanje).

Pri projektiranju sistema za zagotavljanje kakovosti je potrebno upoštevati s tem v zvezi nastajajoče stroške, kajti osnovno vodilo današnje industrijske dobe je razen proizvajati čim boljše in čim hitreje proizvajati tudi čim ekonomičneje.

Če izhajamo iz Dolezalekove definicije vodstvenih dejavnikov podjetja, ko določa samo tri sisteme, in sicer:

- sistem stroškov – cena,
- proizvodni sistem – termin, količina,
- sistem kakovosti – zadovoljstvo kupca,

lahko zaključimo, da je problem ekonomičnost kakovosti eden najzanimivejših v podjetju, saj je kakovost konstrukcije in uporabnost nekega izdelka v neposredni zvezi z ustvarjenimi stroški za doseganje določene ravni kakovosti. Končno pa je v zvezi tudi z dohodkom in ostankom dohodka temeljne organizacije.

Opredeleitev problema

Na ekonomičnost poslovanja organizacije združenega dela vpliva kakovost na dva načina.

1. Vpliv kakovosti na dohodek

Z višjo ravno kakovosti lahko dosežemo večjo prodajo na trgu, višje cene, manjše stroške, zaradi izgub kakovosti osvojitve novih tržišč, kar pomeni povečanje dohodka.

2. Vpliv na stroške

Da bi se dosegla višja raven kakovosti, so često potrebna finančna vlaganja v investicije, kadre, kvalitetnejše osnovne ma-

teriale in drugo, kar v tozidih predstavlja povečanje stroškov.

Oba navedena vpliva kakovosti na ekonomiko poslovanja si stojita diametralno nasproti oziroma višja raven kakovosti zahteva višje stroške. Pri tem pa mora biti vedno prisotno osnovno vprašanje: Kako doseči najugodnejše razmerje med obema navedenima dejavnikoma oziroma do katere stopnje se izplača povišati raven nivo kakovosti, da je povečana vrednost proizvoda večja od vloženi finančnih sredstev za doseganje te vrednosti. Ta odnos je v praksi danes zelo težko določiti zaradi naslednjih razlogov:

1. Posamezni dejavniki vplivajo tako na stroške kot na raven kakovosti, raztreseni po celotni strukturi poslovnega sistema od marketinga, razvoja, nabave, tehnologije proizvodnje do uporabe in vzdrževanja na tržišču.

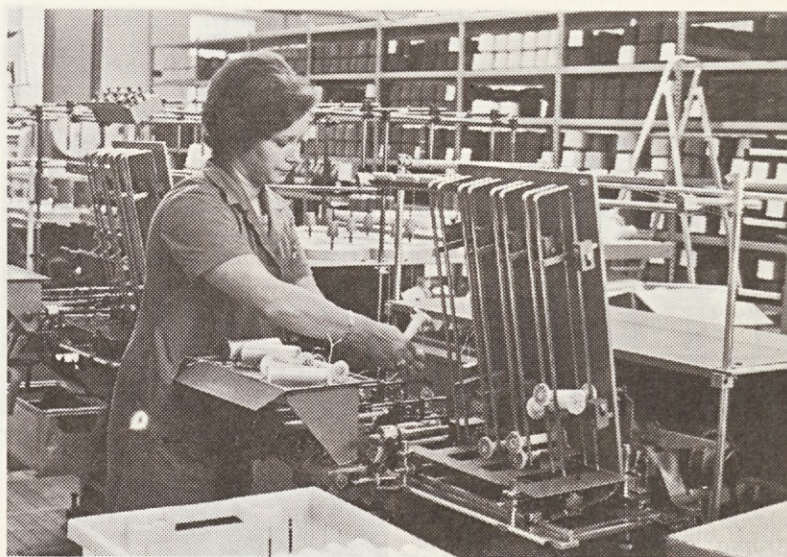
2. Obstoječi finančni kontni plan za zajemanje stroškov ne omogoča izdajanja stroškov za kakovost.

3. V procesu nastajanja in uporabe nekega izdelka se pojavlja več dejavnikov, ki vplivajo tako na stroške kot na prodajno vrednost izdelka, jih je pa težko oziroma jih ne znamo finančno ovrednotiti (izguba renomeja zaradi slabe kakovosti).

3. Klasifikacija elementov stroškov kakovosti – model

Klasifikacija in modeli, ki obstajajo v drugih državah, in tudi nekateri modeli, ki so se pri nas uveljavili, niso popolnoma primerljivi za vsako priliko oziroma. Vendar moramo koristiti rezultate razvoja na tem področju in ga prilagoditi našim razmeram. Podatki so večinoma že zbrani, vendar ne v zadovoljivi obliki.

Z. HLEBEC

Tudi varnost je njihova skrb

IZOBRAŽEVANJE V TOTRI

V skupnosti tozdv TOTRA je bilo do nedavnega organizirano izobraževanje iz varstva pri delu le za vodilne delavce, medtem ko za neposredne proizvajalce tega še ni bilo. Pokazale pa so se potrebe, da vse delavce seznanimo z varnim načinom dela, njihovimi pravicami in dolžnostmi iz varstva pri delu.

V povezavi z Izobraževalnim centrom Sava Kranj je bil junija prvi tečaj iz varstva pri delu za neposredne proizvajalce v tozdu Pozamenterijski izdelki. Strah, ki nas je mučil, da delavk to ne bo zanimalo, ni bil potreben. Tečaja se je redno udeleževalo večino delavk. Iz vprašanj, ki so jih postavljale predavateljcem, se je kazalo njihovo zanimanje za to področje. Tudi na izpolnjenih vprašalnikih, ki so jih delavke izpolnile po končanem seminarju, se je pokazalo, da je večina delavk pridobila potrebno znanje iz varstva pri delu. V jesenskem roku pa bo tečaj iz varstva pri delu za delavce v tozdu Izdelki iz plastičnih mas. Upamo, da se bo končal prav tako uspešno kot pri delavkah, ki so zaposlene v tozdu Pozamenterijski izdelki.

Pri tečajih iz varstva pri delu pa se še ne konča naša povezava z Izobraževalnim centrom. S pomočjo Izobraževalnega centra bomo organizirali tudi uvajalne seminarje za naše delavce. Tako bodo na novo sprejeti delavci ob vstopu v našo organizacijo seznanjeni s potrebnim znanjem iz samoupravne organiziranosti naše organizacije, s pravicami in dolžnostmi delavcev, z različnimi ugodnostmi, ki jih imajo delavci pri nas, ter s proizvodnim procesom.

Žal pa zaradi razdalje ne moremo izkoriščati vseh oblik izobraževanja, ki jih organizira Izobraževalni center. Zato se za dopolnilno izobraževanje naših delavcev povezujemo z Delavsko univerzo v Ljubljani.

Irena Jeza

SAVA NA JESENSKEM ZAGREBŠKEM VELESEJMU

Letošnji sejem se je pričel v petek, 9. in bo trajal do nedelje, 18. septembra 1977; za obiskovalce je razstavišče odprto od 9. do 18. ure.

Naša delovna organizacija letos razstavlja samostojno. Razstavni prostor ima v paviljonu št. 20 med ostalimi proizvajalci avtopnevmatike. Celotna razstavna površina meri 150 kv. m. Šef razstavnega prostora je tovariš Ratimir Lesić, hostesi pa sta tovarišici Branka Lesić in Jasmina Čirić. Razstavni prostor je po načrtu naše službe izdelalo podjetje EXPORTPROJEKT iz Ljubljane. V vitrinah so razstavljeni stiskani izdelki, cevi, klinasti jermeni, profili, transportni trak in izdelki skupnosti tozdv Vulkan, Kemična tovarna Moste-Protektor in Rume. V ločenih boksih pa so razstavljene ležalne blazine, veloplašči, moped plašči, obnovljeni avtoplašči in umetno usnje (oblačilno). Center razstavnega prostora je 5 m visok stolp z napis, okrog njega pa so razstav-

ljene avtopnevmatike z jekleno karkaso oziroma jeklenim pasom. Razstavni del je črn, kombiniran s srebrno barvo. V poslovnem prostoru je čajna kuhinja, skladišče, prostor za vzorce umetnega usnja, gumiranega blaga, sprejemnica s policami za propagandni material, konferenčni prostor in osem ločenih prostorov za razgovore.

Na sejem je marketing poslal precej propagandnega materiala:

značke Save	800 kom.
nalepke »jekleni pas«	200 kom.
avtokarte	200 kom.
plakati – avtopnevmatika – dezeni	200 kom.
katalog avtopnevmatike	100 kom. in drugo.

500 kom. letakov »Sava radial za osebna vozila« bomo razdelili na parkirnih prostorih sejmišča.

Na vozilih, ki jih bodo razstavljale delovne organizacije IMV, CIMOS, TAM in UNIS TAS, so

prelakirali naše avtoplašče in napis na njih prevlekli z bronzo. Več o sejmju bomo pisali v naslednji številki.

VEST

Po podatkih mednarodne študijske skupine za kavčuk ocenjujejo primanjkljaj naravnega kavčuka na svetovnem trgu letos na 125 metriskih ton (v primerjavi z lanskimi 17.500 tonami). Proizvodnja sintetičnega kavčuka pa bo letos za 150.000 ton večja od potrošnje, presežek iz lanskega leta pa znaša 172.000 ton. Največ sintetičnega kavčuka bodo proizvedli v ZDA, in sicer 2,6 milijona ton, japonsko proizvodnjo ocenjujejo na 1,009 milijona ton, francosko na 460.000 in zahodnonemško na 410.000 ton. Tudi po potrošnji umetnega kavčuka bodo na prvem mestu ZDA.

KONČANA JE AKCIJA »SOCIALNA POMOČ, PRAVICA?«

Nekaj misli o razdeljevanju ...

Materialna oblika pomoči v denarju naj bi bila pri socialnem delu ena manj poudarjenih načinov skrbi za človeka. Menimo pa, da je v sedanjih razmerah še vedno nujna in dobrodošla. Sam postopek za bralce gotovo ni zanimiv, omenimo naj le značilnosti, ki vsako leto spremljajo to akcijo.

»Sedemnajst let sem že v SAVI. Letos sem prvič vložil zahtevek za pomoč, ker me je doletela smrt v družini, a je sodelavec zabrusil, češ, avto ima, pa prosi za pomoč.«

Devet let je imela njegova družina težkega bolnika v hiši. Vse je bilo na ramah tega delavca: otroci, delo, nega. Mar ni po tolikih letih minulega dela, ko je uspešno reševal svoje težave, disciplinirano delal, bil vreden, da bi ga videli s tovariškimi očmi?

Pomoč je le oblika izraza solidarnosti, ni miloščina. Delavec je bil soustvarjalec dohodka.

Ogorčen se je zglašil nekega dne član izvršnega odbora sindikalne organizacije nekega tozda zaradi naslednjega: »Kako je mogoče, tak standard, pa socialna pomoč!«

Letelo je na delavca, ki ima žal tako hudo duševno prizadetega otroka, da je mogoče doseči le delno delovno usposobljenost in še to na podlagi posebne delovne terapije. Nega, vzgoja takega otroka zahteva več kot celega človeka. Vse priznanje tistim staršem, ki kljub temu uspešno kljubujejo naporom. Za te otroke organizira v Kranju oddelek za delovno usposabljanje, letovanje, tudi z namenom, da za štirinajst dni na leto razbremenijo starše vseh dolžnosti. Kaj tem staršem to pomeni, naj pove izjava ene od teh mater: »Letos grem po dolgem času s preostalo družino na

morje. Če bo ves čas deževalo, bom srečna.« Pa ne mislite, da mati otroka nima rada.

Prepričana sem, da je med nami mnogo takih, ki čutijo s sodelavcem, mu znajo reči vzpodbudno besedo, a mislim, da je prevečkrat mnogo zavisti, škodoželjnosti in premalo pristnega tovarištva.

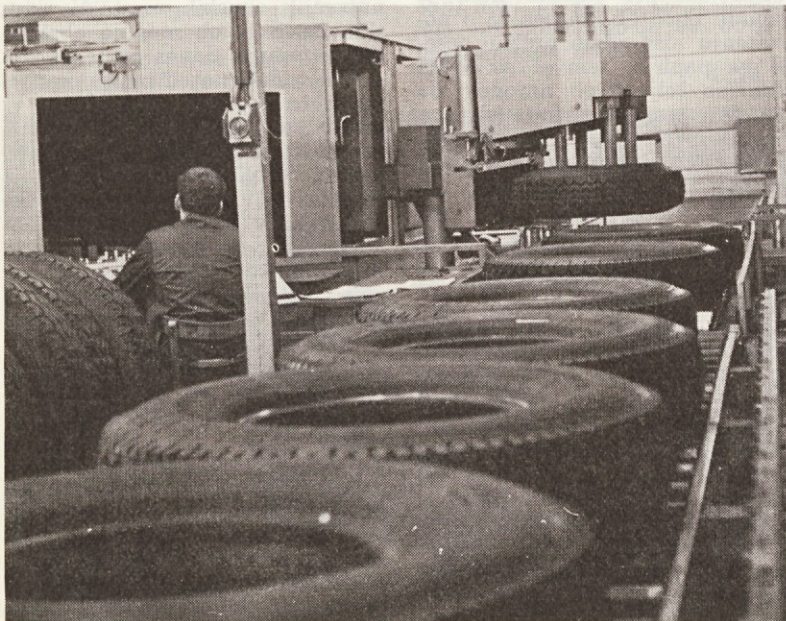
Ob letošnji akciji smo posebej opomnili člane izvršnih odborov sindikalnih organizacij, da naj bi bili pri svojih pripombah pozorni v tistih primerih, kjer obstoja sum, da delavec uživa alkohol. Le nekateri predsedniki so znali prisluhnuti. Do alkohola smo velikuodušno tolerantni, pred posledicami pa gluhi, slepi, topi. Ne dvomimo, da se je nekaj nerazčiščenih primerov vrnilo v skupino.

Naj navržem še pripombo: »Zakaj se pojavljajo vedno ista imena?« Delno je res, popolnoma pa tudi ne. Ime matere samohranilke ali očeta z dvema ali celo več otroki se bo morda pojavljalo deset let. Taka družina trpi, recimo, kronično materialno pomanjkanje. Velikokrat je preživnina neizterljiva (alkoholizem in brezposelnost si podajata roke). Nekateri pa so v materialni zadregi le enkrat ali dvakrat.

Prav je da zvemo, koliko Savčanov je zaprosilo za pomoč. Od 110 vlog jih je bilo 100 rešenih ugodno. Za pomoč je bilo izplačanih 10 milijonov starih dinarjev.

Tako kot mnogo Savčanov koristi skupna sredstva za športno dejavnost, izobraževanje, sindikalne izlete pa zato nikogar ne boli glava, želim še enkrat poudariti, da je socialna pomoč prav tako pravica. To obliko socialne dejavnosti bomo še vnaprej podpirali, nikakor pa dajali na prvo mesto.

A. C.

Marija Jereb

SAMOPOMOČ – BREZ- OBRESTNO POSOJILO

Na pobudo sindikalnih delavcev je bila oktobra 1960 ustanovljena organizacija samopomoči. V začetku z majhnimi sredstvi, predvsem z dotacijo sindikata in članskim dinarjem, ni bilo ravno lahko. Član samopomoči je lahko dobil le 500 dinarjev brezobrestnega posojila. Z leti je naraščal prispevek, članarina, z leti je poraslo tudi število članov.

Danes je prispevek vsakega člana 20 dinarjev. Vsak mesec rešijo od 140 do 150 prošelj. Sedaj prosilci lahko dobijo do 3.000 dinarjev. Število članov organizacije samopomoči je danes preseglo število polovice zaposlenih. Organizacija in sedaj 2604 članov, od tega jih kar 1240 koristi brezobrestno posojilo.

Tudi sredstva, s katerimi razpolaga organizacija samopomoči, so danes nekajkrat večja od višine sredstev, s katerimi so razpolagali na začetku. Letno razdelijo med člane tako v obliki posojil ali vrnjene članarine, v primerih, ko nekdo zapusti delovno organizacijo ali odide v pokoj, 456 milijonov starih dinarjev. Vendar je vsota, s katero razpolagajo v enem mesecu, znatno nižja, je okoli 195.623.000 dinarjev. Omenjene številke predstavljajo dotacijo sindikalne organizacije in sredstva, ki jih zberejo člani s članarino.

Komisija organizacije samopomoči, ki že vrsto let brezhbno deluje, sodeluje tudi s socialno službo, zlasti pri zaposlovanju novih delavcev in tistih, ki se vrnejo od vojakov. Ni jih malo, ki jim na predlog socialne službe odobrijo najmanjši znesek 500,00 din za premostitev začetnih težav.

Zanimiva je tudi novost. V bližnji prihodnosti namerava komisija organizacije samopomoči predlagati, da bi se članarina oz. članski delež povišal na 50,00 dinarjev, s tem pa bi se v doglednem času povečal tudi znesek posojila na največ 5000,00 din.

V manjši meri nameravajo dopolniti tudi pravilnik, ki pa ne bo upočasnil sedanjega poslovanja blagajne samopomoči. Iz nanižanih podatkov je razvidno, da je veliko Savčanov, ki si pomagajo s takšno obliko brezobrestnega kreditiranja.

Zelja komisije pa je, da bi bil sleherni Savčan včlanjen v organizacijo samopomoči. S povečanim številom članov, bi se povečal znesek, tako pa tudi možnost, da bi v enem mesecu rešili nekaj več prošelj.

Vsi, ki jih zanima takšna oblika »varčevanja«, lahko zahtevajo informacije na telefon 414 ali 261; radi vam bomo pomagali in pojasnili vse, kar vas bo zanimalo.

L. M.

Kako bi v 3 b razredu pomagali invalidom?

Invalidom bi pletla. Napletla bi jim šale, rokavice, kape, puloverje in še mnogo drugega, kar bi potrebovali. Pletla bi noč in dan.

Mateja

Ko bi prišel iz šole, bi mu začel brati knjige in časopise. Zvečer bi mu raje bral partizanske zgodbe. Bral bi mu Kurirčka in Pionirski list.

Vili

Jaz bi invalidu naredil voziček z motorčkom. Naredil bi mu tako napravo, da bi mu naredila zdravo roko ali nogo. Mislim, da bi invalid bil zelo srečen, ko bi zopet lahko delal in hodil. Rad bi postal strokovnjak, da bi invalidu olajšal življenje.

Franci

Invalidu bi pospravljala sobo. Vsak dan bi mu premenjala posteljnino, pobrisala prah in prezračila sobo. Na mizo bi pognila čist prtček, nato bi pripravila pribor in jed. Če bi bil invalid brez rok, bi ga nahranila sama. Ne bi ga silila, naj poje vso hrano, če je ne bi hotel. Če bi bilo potrebno, bi mu dajala zdravila. Le ran ne bi obvezovala, ker jih ne morem gledati.

Magda

Vsak dan bi ga peljala v naravo. Ob lepem vremenu bi se oba zelo prijetno počutila.

Alenka

V okviru mednarodne izmenjave mladine, ki poteka med pobratenima mestoma Kranj in La Ciotat, smo se letos udeležili obiska tega francoskega mesta tudi trije mladinci iz Save.

La Ciotat je majhna luka, ki leži 31 km vzhodno od Marseillea v srcu pokrajine Provanca. Stara provansalska legenda pravi, da je bog, ko je ustvaril sonce, zemljo, gore in vode, ugotovil, da mu je ostal del vsega izmed teh elemen-

ske vegetacije. Zelo blaga klima, kateri dajeta posebno lastnost vetrova maestral in tramontana. Ta klima in naravna lega dajeta mestu zelo ugodne možnosti za letovanje. Dež je tukaj zelo redek pojav tudi v jeseni, medtem ko ga v času od maja do konca avgusta praktično ne poznajo.

V mesto La Ciotat smo prispeli 8. avgusta ob 17. uri po dolgi in naporni vožnji z vlakom, ki je trajala kar celih 25 ur. Prisrčen

na zelenjavi, ki jo pripravljajo na zelo različne načine, ne priznava krompirja, ki je pri nas glavna prikuha. Sestavni del vsake večerje je tudi sadje, pri nobenem obroku pa tudi ni manjkalo slovitega francoskega vina.

Naslednji dan, ko je bilo po programu prosto, smo delno izkoristili za pripravo na sprejem pri županu. Sicer zelo melodična francoska himna, ki naj bi jo zapeli na tem sprejemu, nam je zaradi jezika povzročala pri učenju nemalo preglavic. Seveda nam je dosti lažje šlo od rok učne naše himne, kjer je bilo potrebno le uskladiti pevske sposobnosti posameznikov in jih podrediti zborovskemu petju.

Potem, ko sta v eni izmed soban v mestni hiši, kjer nas je sprejel župan mesta La Ciotat, izzveneli naša in francoska himna, nas je najprej pozdravil in nam zaželel dobrodoščilo predstavnik francoskih komunistov. Predsednik komisije za mednarodne odnose, ki je spregovoril naslednji, nam je na kratko orisal potek sodelovanja med mestoma Kranj in La Ciotat. Zadnji nas je pozdravil župan, ki je sicer obžaloval, da zaradi preobremenjenosti še ni imel priložnosti osebno obiskati Kranj, vendar je poudaril, da iz pripovedovanja ljudi, ki so ga že obiskali, dobro pozna naše mesto. Po zaključnih besedah župana, ki je svoj govor sklenil z »vzkliki«: »Naj živi prijateljstvo med mestoma Kranj in La Ciotat«, »Naj živi Jugoslavija« in »Naj živi Francija«, se je z naših obrazov kakor tudi z obrazov prisotnih francoskih prijateljev dalo razbrati, da so nam vsem besede segle do srca.

Za prisrčen sprejem se je v imenu cele skupine zahvalil naš vodja tov. Logar, ki je obenem prenesel pozdrave, ki jih je poslal naš župan Tone Volčič. V znak prijateljstva je izročil župan mesta La Ciotat knjigo Vstanite sužnji in šopek rož.

Preden smo se razšli z županom, smo zapeli še dve pesmi: Hej brigade in Janez kranjski Janez ter s tem še potrdili svoje pevske sposobnosti, o katerih pa verjetno nihče več ni dvomil po brezhibno zapetih himnah.

Sprejem pri županu nam je vzbudil občutek, da besede o pobratenuju niso samo prazne besede na papirju, temveč so odraz resnične želje dveh narodov, da navežeta tesne in prijateljske stike. Pozornost in ustrežljivost, katero so nam pozneje na vsakem koraku izkazali naši gostitelji, sta ta občutek še poglobili.

Program bivanja, ki so nam ga pripravili, je bil zelo bogat, saj smo obiskali vsa znamenitejša mesta v okolici La Ciotata. Najprej smo obiskali mesto Toulon, ki je veliko vojaško, trgovsko in tudi ribiško pristanišče. Posebna zanimivost mesta je pomorski muzej, ki prikazuje razvoj pomorstva v Provanci. Nekateri izmed maket ladij v tem muzeju so izdelali dijaki tehniške šole pri ladjedelnicah v La Ciotatu.

Pri vračanju iz Toulona smo se ustavili v La Cartelletu. La Cartellet je tipična provansalska srednjeveška vas, visoko v hribu,

kar ji je dajalo dober strateški položaj, s cerkvico, trgom, obzidjem in ozkimi ulicami. Vas je praktičen primer pri nas toliko opisovane kmečkega turizma, saj so njene ulice napolnjene s prodajalci spominkov in domače obrti, kar je dobra vaba za turiste.

Naslednji izlet nas je vodil v Avignon, mesto mnogih cerkvenih zvonikov, katerih je približno 300. Avignon je poleg Rima edino mesto, ki je bilo prestolnica kristjanov, saj so se v začetku 14. stoletja, ko je bil Rim razrušen, sem zatekli papeži. Impozantna papeška palača, ki je bila pribežališče v času od 1309.—1378. leta, je pozneje služila kot poslaniška rezidenca, okrog leta 1900 pa so jo uporabljali za kasarno. Danes palačo razkazujejo turistom kot zgodovinsko znamenitost. Poleg papeške palače so znamenitosti Avignona še: mala palača nadškofov, muzej kamnin in številne cerkve.

Obisk Avignona smo združili z ogledom rimskega akvadukta (mostu podoben objekt za pretok vode) Pont de Gard, ki predstavlja arhitektonsko mojstrovino svojega časa.

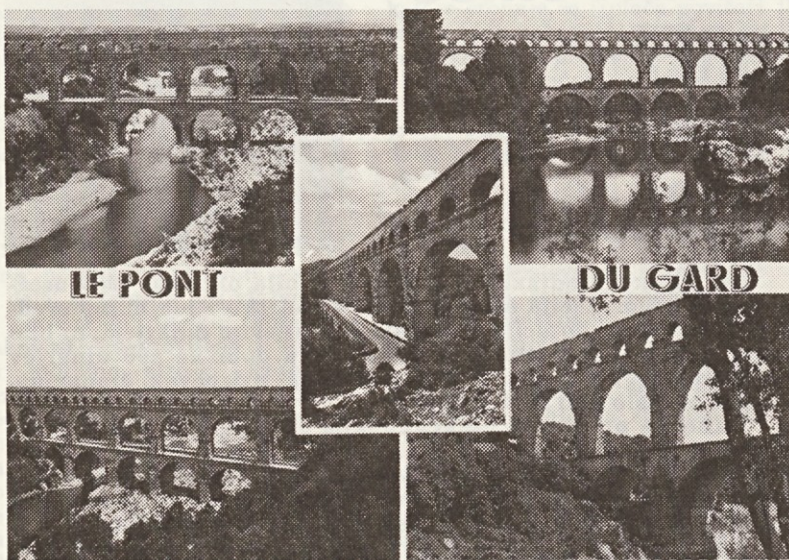
Marseille, drugo največje francosko mesto, največje francosko pristanišče, mesto različnih narodov, je bilo prav tako cilj enega naših izletov. Mesto daje bolj mediteranski kakor provansalski videz, njegovo jedro pa predstavlja staro pristanišče. Za jugoslovanskega turista je vsekakor zanimiv obisk kraja, kjer je bil ubit kralj Aleksander, kjer je še danes spominska plošča. Pri ogledu Marseillea pa nikakor ne smemo prezreti cerkve bazilike Notre Dame de la Grade, ki je na bližnjem griču, s katerega je prekrasen razgled na mesto.

Popolnoma drugačno sliko kot Marseille nudijo pristaniška naselja v okolici, ki se ne menijo za utrip vele mesta. Tukaj prebivalci balinajo na dvoriščih, popravljajo svoje barkače, sušijo ribiške mreže, posedajo v kavarnicah ob pastisu, ki je v Franciji zelo priljubljena pijača, in večina govori še vedno v stari provansalsčini.

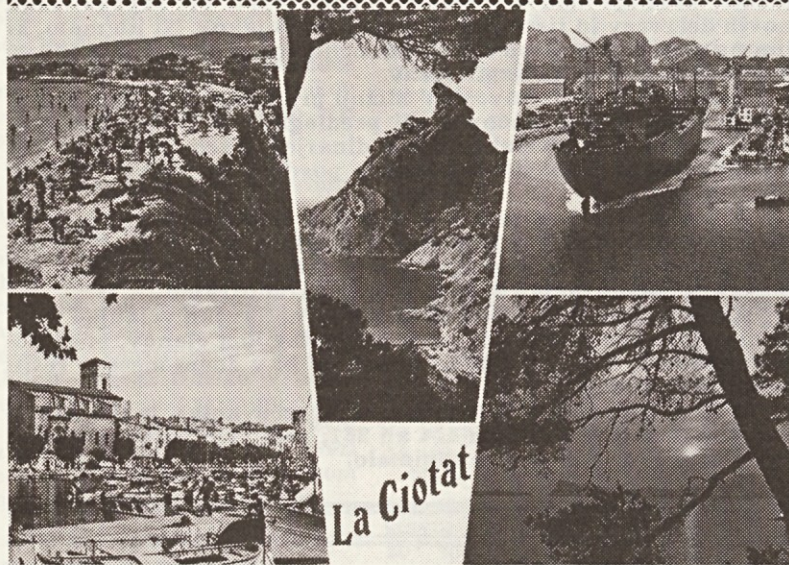
Zelo zanimiv je tudi ogled mesta Arles, mesta z bogato kulturno dediščino. Arles so zgradili Teničani in Trki in je bil eno največjih rimskih mest. V rimskih časih je ob mestno obzidje butalo morje, danes pa je mesto precej oddaljeno od morja, kar je posledica naplavin reke Rhone. V mestu sta zelo dobro ohranjena rimski amfiteater, ki lahko sprejme 25000 gledalcev, in antično gledališče, ki lahko sprejme 15000 gledalcev. V areni amfiteatra in v antičnem gledališču še danes prirejajo kulturne prireditve, festivale in v časih tudi bikoborbe. Bikoborbe na provansalski način se razlikujejo od klasičnih španskih bikoborb. Tukaj ni prelivanja krvi, pač pa mora skupina mladeničev sneti biku obročke z rogov.

Omembe vredna je še katedrala Saint Trophine, ki je vrhunsko delo srednjega veka in v kateri se odražata dve stilni razdobji, gotška in romanika. V tej katedrali so pokopani tudi arleški kralji.

(Nadaljevanje na 13. strani)

BILI SMO V LA CIOTAT

tov. Ta »višek« je potem uporabil, da bi ustvaril nek povzetek vsega, kar obstaja, ki naj bi postal njegov raj.

Tako naj bi nastala Provanca, prav gotovo najlepša in najbolj razgibana francoska pokrajina. Geografsko jo lahko razdelimo na štiri dele: ronski, obmorski, gorski in celinski. Na eni strani morje, na drugi Rhone in na tretji Alpe povzročajo kontraste, ki pa se zlivajo v harmonično celoto.

La Ciotat se nahaja v departmaju ki se imenuje Bouche-du-Rhone (ustje Rhone) in leži na zahodu zaliva Les Lecques. To je mesto slikovitih hiš, mikavnih vil in hotelov ter bujne mediteran-

sprejem, ki so nam ga pripravili naši gostitelji, katere smo v glavnem že poznali od srečanja v Kranju, je bil podoben srečanju starih prijateljev. Za avtobusom smo se potem odpeljali do vile La Calanque, kjer smo stanovali v času našega bivanja v tem prijateljskem mestu.

Po zakuski, ki so nam jo pripravili ob prihodu, in potem ko smo se razporedili po sobah, smo najbolj navdušeni izkoristili čas do večerje tako, da smo preizkusili slanst Sredozemskega morja, saj je bila plaža le za kak streljaj oddaljena od naše vile. Večerja je za večino prvo srečanje s francosko kuhinjo, ki sloni v glavnem

Vsekakor pa pri ogledih nismo pozabili na samo mesto La Ciotat, v katerem smo obiskali muzej, cerkev in ladjedelnico. Cerkev v La Ciotatu izvira iz romanske dobe, vendar je bila zelo slabo ohranjena, zato so jo pred leti začeli restavrirati. Zunanjo podobo cerkve so ohranili, notranjost pa je popolnoma moderna. Znani slikar iz La Ciotata Cantaume jo je opremil s freskami v modernem stilu, uporabil pa je motive iz biblije. Slikar sam nam je freske tudi razložil. To niso freske v pravem pomenu besede niso niti slike niti relief. Slikar je uporabil različne materiale: barve, les, opeko, žice, kamenje, steklo, vendar ni ustvaril le kaos materialov, pač pa je dal vsemu izpovedno podobo.

Čeprav je La Ciotat turističen kraj, ustvarja 80 % dohodka ladjedelnica. Zaradi obveznih dopustov v mesecu avgustu, ko življenje v tovarnah in podjetjih v Franciji skoraj popolnoma zamre, žal nismo videli delovnega utripa ladjedelnice. Vseeno pa smo ob obisku ladjedelnice dobili vtis, da je izdelava ladje zahtevno in odgovorno delo.

Posebno doživetje za nas sta bila piknik na otoku Parquerolles in vožnja z barko ob obali, kjer smo lahko občudovali najvišje stene Francije, visoke približno 4500 m, in čudovite plaže.

Pri vseh naših ogledih, kakor tudi v prostih dneh, ki so bili namenjeni kohanju in sončenju, so nas spremljali meščani in mladinci mesta La Ciotat, s katerimi smo navezali tesne prijateljske vezi. Njihova nevsiljiva vljudnost in prisrčnost, ki so jo izkazovali pri naših srečanjih, je prispevala k temu, da je bilo slovo od teh prijaznih ljudi za nas zelo težko.

Poslovilni večer, ki se ga je poleg ostalih udeležil tudi namestnik našega konzula v Marseillu, je bil izraz bratstva in prijateljstva dveh narodov. Za pozornost, ki so nam jo izkazovali v času našega bivanja, smo se skušali našim gostiteljem oddolžiti s kratkim kulturnim programom in skromnimi darili.

Iz La Ciotata smo odhajali z občutkom, da smo v tem mestu zmeraj dobrodošli gostje, in z željo, da bi se še kdaj srečali s temi čudovitimi ljudmi bodisi v Kranju ali v La Ciotatu. Šeruga

ŽIVORAD DICIČ

Z njim sem se srečal prvič pred dvema letoma, ko je začel obiskovati gumarsko šolo. K nam v Savo je prišel iz Naša, hotel je postati gumar. Želja se mu je uresničila, še več; oba razreda gumarske šole je končal z odličnim uspehom. In prav zato sem se odločil, da napišem nekaj o njem, tudi zato, ker je že ob najinem prvem srečanju obljubil, da se bo trudil in dosegel največ, kar bo mogel.

Danes so vse njegove ambicije resničnost, ne da ni zadovoljen z uspehom, ki ga je dosegel, še bo nadaljeval s študijem, doseči hoče še več in to je prav.

Odločil se je, da bo njegovo nadaljnje izobraževanje potekalo ob delu. Vpisal se je že na delovodsko šolo, vpisali so ga tudi na srednjo tehnično šolo za kemijo v Nišu; tja bo hodil delat izpite zato, ker mu materin jezik ne dela toliko preglavic kot slovenščina.

Ko se pogovarjaš z njim, dobiš občutek, kot da je vse to malen-

kost, še posebej zato, ker že naslednja misel seže po visokošolski izobrazbi, to je njegov cilj in dosegel ga bo.

V njem je velika volje, sla po znanju je močnejša od njega samega. In kje se njegove ambicije končajo. Tega danes še ne ve, ve pa, da bo moral pošteno zagrabit, da bo uresničil vse tisto, kar si je zamislil.

Miodrag je še mlad, cilji, ki so pred njim, so uresničljivi, čeprav niso skromni. Zmogel bo, to si je treba dopovedati, včasih žrtvovati ves prosti čas in ob vsem tudi delati. Tudi na delovni poti je napravil šele prve korake; tudi tu bo moral krepko poprijeti, da bo dosegel svoje vrstnike, da bo postal enak med enakimi.

To pa zanj ne bo težko, privadil se je na sredino, v kateri dela in živi, tudi slovenščina mu ne dela več težav, uživel se je, v zanj novo okolje, ki ga je sprejelo, mu pomagalo in mu bo pomagalo tudi v bodoče.

L. M.

KLIMATSKO ZDRAVLJENJE IN LETOVANJE SOCIALNO IN ZDRAVSTVENO OGROŽENIH DELAVCEV V LETU 1977

Zdravstveno stanje vsakega zaposlenega je v naši delovni organizaciji izredno pomembno, saj vemo, da le zdrav človek lahko nemoteno opravlja svoje delo.

To je tudi osnovni razlog, zaradi katerega omogočimo klimatsko zdravljenje in letovanje našim zdravstveno in socialno ogroženim delavcem. Da bi ta akcija zajela čim širši krog zdravstveno in socialno ogroženih delavcev, vsako leto natanko opišemo postopek za objavo v glasilu SAVA in v Informatorju. V časopisih prikažemo točne kriterije, ki naj bi jih posamezni kandidat moral izpolniti, da bi se smel prijavit.

Zdravstvena služba nam posreduje točen poimenski seznam zdravstveno ogroženih delavcev, s konkretnim predlogom zdravilišča, ta prva faza se začne že v aprilu. Temu sledi razgovor z delavci, ki jih predlaga zdravstvena služba, in delavci, ki so se na lastno željo sami odločili za ustrezno zdravljenje. Takrat ugotovimo socialno stanje posameznika in njegove družine in na osnovi obstoječih kriterijev določimo višino prispevka iz sredstev sklada skupne porabe oz. višino osebnega prispevka. Konkreten predlog ogroženih delavcev za ustrezno zdravljenje in letovanje zdravstveno in socialno potrdi svet za izobraževanje in socialno varstvo.

Vsem, ki so koristili klimatsko zdravljenje, lahko nudimo v dogovoru z zdravstveno službo 5 dni bolezenskega dopusta, če to potrebujejo. Oseben prispevek pa lahko plačajo v več obrokih. Pri sestavi predloga za delno kritje stroškov klimatskega zdravljenja in letovanja smo se tesno povezali z ZB in tudi z aktivom invalidov. Člani ZB in delavci - delovni invalidi, so imeli posebne ugodnosti pri kritju stroškov zdravljenja ali letovanja.

Za informacijo o klimatskem zdravljenju in letovanju navajam nekaj konkretnih podatkov, ki veljajo za letošnje leto.

Klimatsko zdravljenje smo omogočili v zdraviliščih Rogaška Slatina, Slatina Radenci, Laško, Šmarješke Dolenske Toplice, Čateške Toplice in Dobrna. Z zdravilišči smo sklenili posebno pogodbo za 14-dnevno zdravljenje in se dogovorili za okvirno ceno oskrbnega dne z vsemi zdraviliškimi storitvami. Poprečni stroški za 14-dnevno klimatsko zdravljenje znašajo v letošnjem letu 3.650,00 din.

Letovanje na morju pa traja 10 dni, poprečni stroški pa so 1.500,00 din.

Od 100 predlaganih in prijavljenih članov kolektiva se jih je odločilo za ustrezno zdravljenje ali letovanje 88.

Za delno kritje teh stroškov bomo porabili v letošnjem letu približno 100.000,00 din (10 milijonov).

Poudarili bi radi, da vsako leto želimo čimveč zdravstveno in socialno ogroženim delavcem, omogočiti ustrezno klimatsko zdravljenje ali letovanje in jim pri tem delno kriti stroške.

Zato prosimo, da naslednje leto redno zasledujete naše informacije, ker le tako bomo vključili v to akcijo čimveč tistih delavcev, ki najbolj potrebujejo ustrezno pomoč pri podaljšanem zdravljenju.

Anamarija Pavlovič

ŠTUDIJ OB DELU

Tudi letos se številni Savčani odločajo za študij ob delu. Zato bi vam tokrat radi predstavili Visoko ekonomsko komercialno šolo (v nadaljnjem besedilu VEKŠ) v Mariboru, ki ima svoje centre in sekcije za študij ob delu širom po Sloveniji.

VEKŠ ni znana le v Jugoslaviji, temveč tudi v tujini, predvsem v Avstriji in obeh Nemčijah. Ustanovljena je bila leta 1959 in je že prvo leto pričela z izrednim študijem oziroma s študijem ob delu. V preteklem obdobju je mnogim delovnim ljudem omogočila, da so dosegli višješolsko in visokošolsko izobrazbo ob redni zaposlitvi, kar je bistveno izboljšalo izobrazbo ekonomskih kadrov v našem gospodarstvu. Prav VEKŠ gre za hvala, da so študij ob delu vpejlane tudi druge visoke šole in fakultete v Jugoslaviji.

Študijski program VEKŠ se iz leta v leto izpopolnjuje in dopolnjuje, kot to zahteva naše gospodarstvo in vse tesnejša povezava s svetovnim gospodarstvom. Študij ob delu na VEKŠ ni drag in je zato dostopen vsem, ki ob delu želijo doseči I. ali II. stopnjo izobrazbe.

Študentom oziroma centrom in sekcijam nudijo profesorji in ostali delavci šole resnično vse, pri tem pa na izpitih zahtevajo potrebno znanje. Za lenuhe in špekulante na VEKŠ ni prostora!

Tudi v Kranju imamo sekcijo VEKŠ za študij ob delu, in sicer že od ustanovitve šole. V Kranju se vpiše letno od 90 do 120 novih študentov. Trenutno jih je v obeh letnikih 480. V preteklem obdobju je diplomiralo na prvi stopnji 311 študentov, letos jih bo 30.

Sekcija v Kranju organizira redna predavanja skoraj za vse predmete. Za težje predmete pošlje šola na razgovore redne profe-

(Nadaljevanje na 14. strani)

INSTITUT »JOŽEF STEFAN«
LJUBLJANA,

Z BIOKEMIJO NA ODPADKE

V zadnjih letih postaja za gospodarstvo, zlasti še za prehranbeno in farmacevtsko industrijo, vedno bolj zanimivo raziskovanje proteinov, encimov in drugih biološko aktivnih snovi. Raziskovalci Instituta Jožef Stefan se tega že vrsto let zavedajo in se že 20 let ukvarjajo s problemi izolacije encimov živalskega in rastlinskega izvora (npr. goveda, prašiča, mikroorganizmov) in pripravljajo iz njih snovi, ki bi lahko služile kot surovine ali že končni produkti. Moramo priznati, da so se začeli za naše dosežke v zadnjih dveh, treh letih zanimati tudi strokovnjaki iz gospodarstva; prišlo je tudi že do konkretnih dogovorov in rešitev. V sodelovanju z raziskovalci iz tovarne Krka v Novem mestu smo uspeli osvojiti postopek pridobivanja domačih proteoliznih encimov za potrebe usnjarstva.

Nadaljnja možnost: precejšen del naših klavnic še vedno spušča živalsko kri v kanale. Tako, ne samo, da kviri vode, ampak dobesedno vanjo meče denar. V krvi je namreč več kot 100 različnih sestavin, ki so uporabne zlasti v farmacevtski industriji in drugod. Razvite države so že zdavnaj dojele vrednost krvi, pri nas pa si med gospodarstveniki ta miselnost le počasi utira pot.

Poglejmo samo primer hemoglobina. Za 10 kg hemoglobina potrebujemo približno 100 l krvi. Cena krvi se giblje med 1 in 2 dinarji, cena 1 kg hemoglobina, ki ga je mogoče proizvesti z dokaj enostavnimi postopki, pa 38.000 dinarjev (ZR Nmečija 5000 DM). Če hemoglobin očistimo še naprej, se cene podeseterijo. Ob tem naj samo povemo, da čiščenje ne zahteva posebno dragih aparatov, saj hemoglobin za lastne potrebe proizvajamo kar v naših laboratorijih. S podobnimi številkami in razmerji računamo tudi drugje, npr. pri plazmi, ki se lahko neposredno uporabi kot izredno bogat dodatek proteinov živalski ali človeški prehrani ali pa kot izhodna surovina za izolacijo cele vrste plazemskih proteinov, ki so neobhodno potrebni v zdravilstvu.

In kje so še albumini, globulini, plazmin, hormoni, serumi itd. in snovi iz pankreasa, kot npr. insulin, tripsin itd. Dalje, iz različnih mikroorganizmov je možno izolirati celo vrsto biološko aktivnih snovi, uporabnih v farmaciji, mlekarstvu, usnjarstvu, pivovarništvu, industriji sokov in vinarstvu, mesni industriji itd. Skratka, institutska biokemija ponuja roko gospodarstvu, le sprejeti jo je treba.

PRI NAS DOMA

Očka je bolj strog. Velikokrat me natepe brez vzroka. Sestra me velikokrat brani. To tudi očka občuti, zato me velikokrat vpraša, zakaj me sestra tako brani. Za vsako slabo oceno v šoli ali pritožbo dobim klofute.

Ko bom imela jaz družino, bi bila zelo rada podobna mami. Ona vedno naredi tako, da je najbolj prav.

Oče je zelo hud. Če kaj ušpičim, mi hitro kakšno primaže okrog ušes.

Pride čas, ko se s starši ne razumem dobro. Ker sem starejša od sestre, sem velikokrat kregana po krivici. Ko sestra ne pospravi kolesa, me očka nadere. Vozila se je pa sestra in ne jaz. Če očetu dolgo odgovarjam, jo kmalu dobim po ustih. Od jezice se zaprem v sobo in kuham mulo.

Včasih je mama zelo stroga. Ne upam ji odgovarjati, ker bi me natepla. Včasih pa je zelo popustljiva. Z očetom je drugače. Je zelo strog in kar reče, mora obveljati, pa čeprav včasih nima prav. Brat je mamin ljubljeneec in se ga ne smem dotakniti.

Ni mi všeč, če se oče in mati zareda naju prepriata, ker pri tem midva nič ne moreva. Kadar nastane prepir, z bratom odideva kamorkoli, samo proč od njiju.

Ko sem včasih sama v sobi, premišlujem, kako bi bilo lepo, če bi vsaj nekaj poletnih počitnic preživeli v gorah ali ob morju.

Naša družina se večkrat zbere zvečer ob mizi in se pogovarja o problemih. Ko najdemo najboljši izhod, družinski poglavar, to je oče, konča sestanek. Naš oče je še precej starokopiten. Ne pusti, da bi imela dolge lase in ozke hlače. Pravi, ko je bil on mlad, še pomislil ni na to. Vedno znova morava s sestro poslušati, kako je bilo takrat, ko je bil on mlad.

Mama je popustljiva. Skoraj vedno se zgodi po moji volji. Čisto drugače je z očetom. Leta je bolj strog, toda ne pretirava.

S staro mamo se dobro razumeva. Spiva skupaj v sobi in me vedno zagovarja, če je kaj narobe. Ne vem, kaj bi bilo, če ne bi imela stare mame.

Oče in mati imata lep odnos do sestre in mene. Velikokrat ustrežeta najinim željam. Midva s sestrico pa ji ne ubogava preveč, zato menim, da bi se morala kar precej popraviti.

Mamici zaupava s sestro vse težave. Zaradi tega nama mama več dovoli kot oče.

Kdaj pa kdaj pride do preprirov med očetom in materjo in to samo zaradi nas otrok. Kar naprej se med seboj pripravamo, kar pa ni prav.

Oče spoštuje mamo, mama pa njega. Včasih pride tudi pri nas do manjšega preprirova, a se krivde kmalu opraviči. Oče in mati me po osmi uri zvečer ne pustita ven. Užajena nisem, ker vem, da je tako prav.

Pri nas doma kuhamo in pospravljamo vsi. Zvečer pa se vsedemo pred televizijo ali pa gremo vsi spat.

Zelim si, da bi imela starejšega brata, ker se nekatera dekleta s svojimi starejšimi brati bahajo. Da pa bi imela mlajšo sestrico, ne želim, ker vidim, da imajo mlajši otroci povsod prednost. Sem edinka in zato sem srečna.

Mati je velikokrat jezna na mojega očeta, ker ima svoje napake. Podnevi očetu sploh ni za pogovor, saj ga skoraj nič ne zanima. Kar se z mamo pogovorita, se pogovorita v jutranjih urah. Pri delu oče redkokdaj pomaga. Lahko rečem, da je moj oče len. Po njem se zgleduje brat. Mami se velikokrat krega nanj, ker ne pospravi svoje sobe.

Najraje imam mamo. Njej vse zaupam. Velikokrat dobim od nje dober nasvet. Kasneje se vedno pokaže, da mi je prav svetovala. Oče je videti bolj strog, vendar je mehkega srca.

Če oče izve, da sva se s sestrico stepla, naju oba kaznuje.

Oče želi, da je v hiši psopravljeno, naredi pa malokrat kaj. Včasih naju z bratcem pelje ven, da ima mamica pred nami mir. Oče se največkrat uleže na kavč in bere časopis.

(Nadaljevanje s 13. strani) ŠTUDIJ OB DELU

sorje, ki študentom še dodatno pomagajo predelati snov za izpit. Za vse predmete so izpiti v Kranju, lahko pa tudi na Centru VEKŠ v Ljubljani ali na sami šoli v Mariboru.

Smeri, ki jih lahko vpišete na VEKŠ, so naslednje:

- smer za notranjo trgovino,
- smer za zunanjo trgovino,
- smer za turizem,
- smer za transport in poslovno logistiko,
- smer za bančništvo,
- smer za poslovne finance,
- smer za računovodstvo,
- smer za organizacijo in poslovno upravljanje,
- smer za poslovno informatiko,
- smer za analizo in planiranje gospodarskega razvoja,
- ekonomsko tehniška smer z usmeritvama:
  - za komercialno,
  - za organizacijo.

Pogoji za vpis:

V prvi letnik VEKŠ (z možnostjo izbire smeri ob vpisu v II. letnik) se lahko vpišejo kandidati, ki so pridobili potrebno znanje na gimnazijah, ekonomskih srednjih šolah, upravno-administrativnih šolah, tehniških šolah vseh smeri, delovodskih šolah, komercialnih, poslovdskih, hotelskih in podobnih šolah. Na VEKŠ pa se lahko vpišejo tudi kandidati, ki nimajo potrebnega znanja na navedenih šolah, če opravijo preizkus znanja iz matematike, tujega jezika in geografije.

Vse ostale informacije in prijave za vpis dobite pri Mariji Drab, ki kot tajnik sekcije vodi tudi vse administrativne posle, v Kranju na Prešernovi 11/I, telefon 21-975. Rok prijav za vpis na kranjsko sekcijo je 15. september.

A. Boc

Humoreska:

zumtel

Janez, Jože in Jure, naši izumitelji, so izdelali pripravo, ki bi stoo odstotno ugotavljala upravičenost in primernost vseh predlaganih izboljšav in koristnih predlogov.

Komisija, ki se je sestala, da bi proučila Janezov, Jurčkov in Juretov predlog, je bila na trnjih. »Izgubili smo funkcijo; nič več sestankov med delovnim časom,« jim je rojilo po glavi in postrani so gledali tri junake, postrani so gledali tudi skrbno prekrito napravo, ki je stala v kotu sejne dvorane.

In kar je najbolj zanimivo, po dolgem času so bili zopet sklepčni.

Predlog je obrazložil Janez, na dolgo in široko je predstavil prednosti, ki jih nudi njihov izum, izračunal je tudi to, da se bo procent izgubljenih ur prisotnih tovarišev zmanjšal na minimum. Obljubil je popolno avtomatizacijo obdelave podatkov itd.

Prisotni so poslušali, si zapisovali in ko je bil čas za razpravo, se je oglasil Peter. V podjetju je bil kurir in je postavil nadvse skromno vprašanje. »Tovariši, ali mi lahko poveste, koliko delovnih ur pa ste izgubili vi, ki ste pripravili to zamotano aparaturo.«

Janez, Jože in Jure so se spogledali in priznali, da v tem letu niso utegnili narediti ničesar drugega, da niso uresničili niti ene naloge in programa dela.

Peter se jim je zahvalil in se usedel na svoje mesto. Bil je samo član komisije in se ni hotel zameriti sodelavcem.

Besedo je prevzel predsednik komisije: »Tovariši, predlog, ki je pred nami, moramo obravnavati.

Tovariši Janez, Jože in Jure so nam lepo obrazložili svojo izboljšavo, res pa je, da je vsako stvar potrebno tudi praktično preizkusiti in ker danes nimamo nobenega drugega predloga ali izboljšave, predlagamo, da ta miniaturni računalnik odloča tudi o svoji usodi.«

Nič lažjega, zagotavljajo vrli racionalizatorji in vložijo v svojo napravo trak z vsemi podatki. Trak, dolg 36576 cm, se je vrtil približno pol ure. Med tem so člani komisije popili kavico, živčno kadili in čakali na rešitev zapletene vprašanja.

Peter je med tem razmišljal, kako bi si olajšal delo, da mu vsak dan ne bi bilo treba hoditi od pisarne do pisarne in pobirati pošto in premagovati vse tiste stopnice, dvigalo je bilo večinoma pokvarjeno. Utrnila se mu je že marsikatera misel, vendar se zaradi tovarišev, ki so imeli že toliko svojega dela, ni hotel izpostavljati užitek, da on zmore vse tudi brez olajšav.

Med tem se je kolot že odvil in vsi so staknili glave in čakali odgovor. Odgovor se je glasil: »Investicija zgrešena, podatki pomanjkljivi, za obdelavo tako pomembnih podatkov ne smete pozabiti človeškega faktorja, jaz sem le stroj. Lahko pa vam izračunam, da so tovariši, ki so me ustvarili, pripravili lep kupček družbenega premoženja.«

Komisija je zadovoljna zalila odgovor in na predlog pripisala ad acta (stvar je končana). Izumitelji so se nekam izgubili, Peter pa je že hitel po stopnicah, da bi še pravočasno pobral vso pošto.

Frosty

ZA KOLESARJE NI POČITKA

Dopustniki se vračajo z morja, razkazujejo svojo zagorelo polt ali se jezijo nad slabim vremenom, ki jim je preprečil dokazovanje, da so bili na dopustu ob morju.

Tudi kolesarji so letos na treningih in tekmovanjih precej zagoreli, le da je to vidno le na rokah in nogah, ki so nenehno izpostavljene dopustniškim željam po soncu.

Po uspehu naših kolesarjev na dirki Po ulicah Kranja so pomerili svoje moči v Puli za veliko nagrado Siporexa. 160 km so morali prevoziti po razbeljenih cestah Istre, da so lahko na cilju zopet slavili. Svojo prvo zmago je dosegel Udovič, 4. je bil Ropret, v prvi deseterici pa sta bila še Kraker in Pečnik. Naša je bila seveda tudi ekipna zmaga.

13. in 14. avgusta so se zopet pomerili na veliki nagradi Metalia-commerce v Zagrebu. Prvi dan je na težki krožni progi zmagal Ropret pa tudi Kraker se je dobro uvrstil, med mladinci pa sta se izkazala Kozjek in Kurent. Na kriteriju drugi dan so bili vsi naši solidni, posebej pa Kurent, ki je med mlajšimi mladinci zmagal.

V okviru dolgoletnega sodelovanja našega kluba s kolesarji iz Košic (ČSSR) so se 27. in 28. 8. naši člani udeležili dveh tekmovanj. Prvi dan je zmagal Ropret pred Udovičem, Kraker pa je bil 4. Na kriteriju drugi dan pa je bil v močni konkurenci Ropret 4., Kraker 7.

Da je kolesarstvo veteranov vedno bolj množično, se je pokazalo na dirki na Beli pri Preddvoru 28. 8. 1977. Niti hud naliv, ki jih je spremljal med tekmovanjem, spolzka cesta, še bolj nevarni ovinki, niso preprečili, da bi več kot 60 ne pomerilo svoje moči med seboj.

Veteranstvo se prične pri 35. letih, vendar je poskrbljeno tudi za mlajše, ki jim včasih ne uspe niti izza zapečka in dokazati sebi in drugim, da imajo resen namen ostati zdravi ter vitki in čvrste postave.

Med veterani od 35 do 39 let sta se za prvo mesto kosala med seboj brata Dežman. Na koncu je zmagal Brane pred Lojzetom, 3. pa je bil sicer začetnik, vendar perspektiven Savčan Lado Marn. V naslednji skupini od 40–44 let je bil prvi Hrovat iz Ljubljane

pred našim Plestenjakom, 3. je bil TOF, na 4. mestu pa Majcen. Na 6. mestu najdemo predsednika izvršnega sveta Skupščine občine Kranj, Draga Štefeta.

Med tekmovalci od 45 do 49 let je bil premočan zmagovalec iz Grosuplja, 3. je bil Leon Pintar, 4. pa Ropret starejši.

Pri tekmovalcih od 50 do 59 let je bil prvi Udovič iz Trsta, pri tekmovalcih nad 60 let je zmagal Bratun s Kokrice, 4. pa je bil najstarejši udeleženec Gartner z 71 leti.

3. in 4. septembra sta bili na vrsti dve težki dirki.

Prvo dirko je organiziral kolesarski klub Astra, člani so vozili iz Ljubljane po Zasavju mimo Hrastnika do Rimskih Toplic in nazaj v skupni dolžni 160 km. Mladinci so vozili do Zagorja in nazaj, mlajši mladinci pa so imeli obrat v Litiji.

Na dirki, ki jo je organiziral Rog 4. 9. je bil start v Grosupljem, člani so vozili na poti preko Kočevja do Fare pri Brodu na Kolpi in nazaj v skupni dolžini 180 km. Naši so dokazali, da imajo najboljšo in najbolj izenačeno ekipo.

Prvi dan so dosegli naslednje uvrstitve:

Člani: 1. Udovič (Sava), 2. Bobovčan (Metalija Commerce), 3. Rakuš (Sava), 4. Ropret (Sava), 6. Kraker (Sava), 10. Pečnik (Sava)

Mladinci: 1. Setnikar (Rog), 2. Kojc (Branik Maribor), 3. Cuderman (Sava), 4. Derling (Sava), 6. Kozjek (Sava)

Mlajši mladinci: 1. Herlec (Rog), 2. Vehar (Novoteks), 3. Humin (Grosuplje), 8. Jene (Sava)

Drugi dan:

Člani: 1. Čolik (Metalija Commerce), 2. Rakuš (Sava), 3. Bedeković (Metalija Commerce), 5. Ropret (Sava), 6. Kraker (Sava), 10. Pečnik (Sava)

Mladinci: 1. Bolha (Rog), 2. Klopčič (Rog), 3. Cuderman (Sava), 6. Kozjek (Sava)

Mlajši mladinci: 1. Moravec (Sloga Varaždin), 2. Penko (Rog), 3. Jurec (Metalija Commerce).

Tekmovanji je spremljal tudi zvezni kapetan Dragiša Ješič, ki je na osnovi rezultatov določil reprezentanco za dirko Tour de l'

Start je uspel

Avemz, ki bo od 12. do 25. 9. 1977 v Franciji. V njej so Kranjčani: Bojan Ropret, Mirko Rakuš, Mirko Kraker in rezerva Pečnik.

Do začetka dirke se bodo pripravljali v Preddvoru. V vodstvu reprezentance bodo tudi trije Kranjčani – trener Hvasti, mehanik Žagar in zdravnik in maser reprezentance dr. Jaka Vadnjak.

Rogova dirka je bila četrta in je štelata za republiško prvenstvo. Trenutno vodi Bojan Ropret s 66 točkami, 2. Mirko Rakuš z 52

točkami in 3. Bojan Udovič s 46 točkami.

Mladinci: 1. Zanoškar (Rog) 55 točk, 2. Žavbi (Astra) 46 točk in 3. Cuderman (Sava) 41 točk.

Mlajši mladinci: 1. Herlec (Rog) 57 točk, 2. Vehar (Rog) 53 točk in 3. Kurent (Sava) 40 točk.

Zadnja dirka za republiško prvenstvo bo v Prekmurju v Beltingih 9. oktobra. Nadejamo se lahko največjega uspeha, to je osvojitve republiškega prvenstva med člani in ekipami.

S. Tulipan

S PLAVUTMI HITREJE

Plavanje s plavutmi in hitrostno potapljanje je športna panoga, ki je tako v svetu kot pri nas še v povojih. Letošnje državno prvenstvo, ki je bilo v Mariboru 27. in 28. avgusta, je pokazalo, da se s tem športom v naši državi ukvarjajo predvsem Slovenci in Hrvati.

Tudi v savskem športnem društvu Gumar deluje sekcija za podvodne in nadvodne dejavnosti. Da bi popularizirali to športno panogo v naši organizaciji, smo si ogledali državno prvenstvo v hitrostnem potapljanju in plavanju s plavutmi. Organizator prvenstva je bila potapljaško društvo Maribor.

Hitrostno potapljanje in plavanje s plavutmi je disciplina, ki je predvsem primerna za nekdanje plavalce, seveda pod pogojem, da je tekmovalce popolnoma zdrav. Za samo plavanje in potapljanje se uporabljajo plavuti, izdelane iz kombinacije gume in »fiberglassa«. Dimenzije niso predpisane, zato si tekmovalci dolžino in obliko plavuti priredijo sami, tudi način plavanja je poljuben.

Najhitrejši slog plavanja je delfin, vendar ga tekmovalci zaradi velikega napora uporabljajo predvsem na krajših progah, 100 in 200 m. Večina tekmuje v kravl slogu, pri katerem je telo v primerjavi s plavanjem brez plavuti bolj pod kotom. Plavalec mora izkoristiti plavuti kot pomagalo pod vodno gladino. V primeru, da mu plavuti uhajajo nad gladino, se zmanjša potisni učinek in tekmovalce zgubi na hitrosti.

Plavajo v naslednjih disciplinah: 100, 200, 400, 800 in 1500 m.

V zadnji najdaljši disciplini plavajo le moški.

Hitrostno potapljanje ima najkrajšo progno za moške 50 m za ženske 25 m na vdih. To dolžino mora tekmovalce preplavati vso pod vodo z enim samim vdihom zraka. Če del tekmovalca ali plavuti med plavanjem pogleda iz vode, je tekmovalce diskvalificiran. V vseh ostalih disciplinah (100, 300, 500 in 800 m) plavajo tekmovalci z jeklenkami, ki jih za zmanjšanje upora držijo z iztegnjenimi rokami pred seboj.

Hitrosti pri plavanju pod vodo so večje od hitrosti plavanja po površini.

Tekmujejo tudi v štafetah 4 × 100 m in 4 × 200 m.

V Mariboru se je zbralo več kot 80 plavalcev in plavalk iz 8 slovenskih in hrvaških klubov. Čeprav so bili doseženi trije državni rekordi, lahko v primerjavi z najboljšimi rezultati v plavanju brez plavuti ugotovimo, da smo v tej športni panogi res na samem začetku.

Primerjava rezultatov v plavanju s plavutmi in brez plavuti.

Disciplina	Brez plavuti	S plavutmi
100 m	0,54,3	0,49,41
200 m	1,55,18	1,52,83
400 m	3,58,23	4,11,12
800 m	8,16,55	8,45,09
1500 m	15,30,74	16,49,87

Naj omenimo še to, da so v naši organizaciji pogoji za tovrstni šport idealni, in vabimo vse zainteresirane, da se javijo tov. Andreju Artičku, tel. 456.

• A. Artiček

Dirke veteranov – pedale vrti Vlado Marn iz tozda Energetika.

ARHEOLOŠKA IZKOPAVANJA

Nedvomno je mesto Kranj s svojo okolico eno tistih področij, ki se lahko pohvalijo z izredno bogato arheološko zapuščino. To nam dokazujejo številne arheološke najdbe do danes, najdišča, ki se predvidevajo, nedvomno pa to ugotovitev potrjuje tudi najnovejše izkopavanje na gradbišču novega križišča pri Iskri.

Iz pisanih virov nam je znano, da je na tistem prostoru stala cerkev sv. Martina, ki je bila farna – glavna cerkev šmartinske parafare. Kdaj je bila zgrajena, o tem pisanih virov ni, veliko pa pove že ime Martin, ker je iz dosedanjih izkušenj znano, da je to zelo staro krščansko ime. Ker je cerkev s pokopališčem večkrat zalivala Sava, je župnik Urban Kavalar leta 1728 začel graditi v samem Stražišču novo cerkev, ki je bila dograjena leta 1734. Kot je meni znano, pa so Besničani staro cerkev sv. Martina uporabljali v verske namene vse tja do konca 18. stoletja, ker so imeli zelo daleč peš do nove cerkve v Stražišču. Ko pa so Besničani konec tega stoletja dobili samostojno faro, so se ločili od matične šmartinske, je bila cerkev sv. Martina s pokopališčem popolnoma opuščena.

Pri kopanju kanalizacije pred desetimi leti so našli na ostanke, ki so kazali, da imamo opravka z ostanke iz srednjega veka. Dosedanja trimesečna izkopavanja pa so nedvomno dokazala neprekinjeno življenje na tem področju od časov Rimljanov do danes.

Poizkušal bom po lastni presoji, brez pomoči za to pristojnih strokovnjakov opisati tipične najdbe iz posameznih obdobj.

Grobnice, delno ohranjene, v glavnem pa uničene, uničena pa je tudi vsebina, izhajajo iz časa propadanja rimskega imperija. Zanimiv je zlatniček, ki je bil najden v ruševinah in vsebini grobnic; na tem zlatniku je upo-

dobljen cesar Justin, ki je vladal Rimljanom od leta 518 do 528.

V prvem valu preseljevanja narodov je bil zelo pomemben dejavnik germansko pleme Longobardi, ki so zapustili svoje kraje ob Baltičkem morju, krenili proti polotoku Krimu, od tu pa se sredi 6. stoletja preusmerili čez Panonijo v propadajoči rimski imperij. Od 1904 do 1906 leta so v Kranju, na prostoru, kjer je živinski trg, t.j. pri Zlati ribi (ta kraj se imenuje tudi Lajh) opravili arheološka izkopavanja. Najdeno je bilo okoli 900 grobov Longobardov, ki so se na poti k svojemu cilju za okoli 50 let ustavili tudi v Kranju. Med množico predmetov, ki so jih tedaj izkopali, najdemo tudi take, ki so prisotni na najnovejšem arheološkem najdišču pri Iskri. Omenil bi samo pasno spono (šnola) in fibulo (broška), ki sta popolnoma podobni predmetom iz preje omenjenega najdišča. To nam pove, da je bila že takrat neka povezava med obema bregovoma Save. Iz tega obdobja, t.j. sredine 7. stoletja, so bili najdeni tudi grobovi staroselcev, t.j. prebivalcev teh krajev, katerih poreklo je daleč nazaj vezano na te kraje, ki pa so kljub stalnim bolj ali manj močnim pritiskom raznih narodov in oblasti uspeli zadržati svojo prvobitnost kolikor toliko še pristno.

Kmalu po prvem preselitvenem valu sledi drugi, katerega glavni pa so bili naši predniki Stari Slovani. Prišli so iz krajev izpod Karpatov; tu so našli na ozemlje, ki je bilo brez politične nadvlade. Do takrat nomadi, t.j. živinorejci, se začno ukvarjati tudi s poljedelstvom, kar pomeni navezanost na zemljo in določen kraj, kar pa pomeni tudi opuščanje nomadstva. S seboj so prinesli določene značilnosti, ki jih ne poznamo ne preje ne kasneje in po katerih grob Starega Slovena spoznamo.

Ker večino nas zanima zgodovina naših prednikov, bom skušal

slovanski grob opisati bolj podrobno. Ker so verovali med mnogimi bogovi tudi v sonce, ki jim je pomenilo vir življenja, so pokojnika vedno položili v zemljo tako, da je bil z obrazom obrnjen proti soncu (dejansko z nogami). Roke so položili tesno ob telesu (kristjani roke prekrizajo, pa tudi smer pokopa ni vedno enaka), dostokrat se pa zgodi, da ima pokojnik v roki tudi nož, kar bo po mojem mišljenju verjetno pomenilo, da je bil bojevnik. Zelo pomemben pridevek v slovanskem grobu so t.i. obsenčni obročki. To so obročki iz 2 do 4 mm debele brnaste žice, velike približno 30–40 mm, nosili pa so jih kot že samo ime pove, ob sencah. Ne vemo še natančno za pomen teh obročkov in ali so jih nosili spete na laseh ali na posebnem traku na glavi. Dejstvo pa je, da se obsenčni obročki pojavljajo na vsem naseljenem področju Slovanov, to je od Lienza, solnograškega (dunajskega novo mesto) do Dunaja, naših krajev do Karpatov. Zanimivo pa je tudi, da ti obročki v 12. stoletju nenadoma izginejo kot vsebina groba. Zakaj, ne vem? Morda je treba vzrok iskati v pokristjanjevanju. Poleg omenjenih značilnosti pa bi lahko omenil še pridevke, kot so prstani, uhani, keramika itd., ki je tudi zelo tipična in lahko razpoznavna ravno za slovansko poreklo. Na tem mestu bi ljudem ki se vprašujejo, zakaj taka izkopavanja, omenil samo dejstvo, da na ozemljih v naši neposredni sosesčini sistematično prikrivajo ali celo uničijo vse, kar je našega slovanskega porekla, da bi s tem lažje izpeljevali svoje težnje po nadvladi nad drugimi narodi in po ozemeljskih zahtevah. Pri tem mislim predvsem kako nemškonaacionalni elementi na Koroškem zaničavajo narodno samobitnost koroških Slovencev in težnjo Germanov prodreti kakor koli do Jadranskega morja (»Drang nach Osten« ali »Adria Brücke«).

Sicer sem se malo oddaljil od naslovne teme, vendar menim, da ni bilo odveč. Poudarjam, da bi bilo zelo zanimivo to misel obdelati obširneje, da bi prepričali ljudi o pravilnosti boja koroških Slovencev ter o edini možni obliki življenja Slovencev, ki je v federativni Jugoslaviji.

Kot sem že omenil, v 12. stoletju obsenčni obročki nenadoma izginejo kot pridevki v slovanskih grobovih, ki so značilni za del slovanske kulture. Namesto teh se začnejo pojavljati tipični krščanski elementi, kot so križec, svetinje z božjimi podobami, molekli itd. Teh elementov oz. grobov s temi elementi je bilo na obravnavanem najdišču ogromno, posebno pa v zgornjih plasteh. Omenil bi še, da osnove stare cerkve sv. Martina niso bile najdene na temu delu zemljišča in da bi bilo to logično pričakovati na področju današnje tehtnice proti gostilni »Pri kolodvoru«, pač pa je bilo najdeno staro obzidje pokopališča z dobro ohranjeno kostnico, ki se dotika zidu. Vsebinsko je samo ime nakazuje; je polna človeških kosti neopredeljenega izvora. Možno je, da so morali ob kakšni množični nalez-

ljivi boleznimi večje število trupel v čim krajšem času shraniti in so le-te sežgali in nato shranili v poseben prostor – kostnico.

Za konec pa še dve zaključni misli. Predvsem bi želel zanikati govornice, češ da izkopavanja zavirajo gradnjo križišča. To ni res. Za to najdišče vemo že vrsto let. Gradbeniki so zato vedeli, zato so se izkopavanja začela toliko preje, da ne bi gradnje ovirali.

Omenil bi tudi izredno vzorno sodelovanje med Cestnim podjetjem iz Kranja, republiško cestno skupnostjo na eni strani kot izvajalcem in finanserjem gradbenih del ter Zavodom za spomeniško varstvo, ki opravlja zaščitno izkopavanje.

ZAHVALE

Ob boleči izgubi mojega dragega očeta se iskreno zahvaljujem mojim sodelavcem za podarjeno cvetje, še posebno se zahvaljujem tistim, ki so ga pospremili na njegovi zadnji poti.

Regina Sretenovski

Ob tragični izgubi našega nepozabnega moža in očeta

IVANA PESTARJA

se iskreno zahvaljujem vsem njegovim sodelavcem in sindikalni organizaciji tovarne SAVA za venco in denarno pomoč, za izrečeno sožalje, tolažilne besede tov. Planinškovi in tov. Milivojeviću, za poslovilne besede ob odprtem grobu.

Žalujoča žena in otroci

Ob smrti moje mame se najlepše zahvaljujem sodelavcem iz skladišča surovin za izrečeno sožalje in cvetje.

Jože Kiler

Sava Kranj

Sava, glasilo delavcev delovne organizacije industrije gumi-jevih, usnjenih in kemičnih izdelkov Sava Kranj. Glasilo izdaja odbor za informiranje, izhaja štirinajstredno, glavni in odgovorni urednik slovenske izdaje Jože Štular, tehnični urednik Lado Mraz, fotografije Ivan Draškič in Janez Jereb. Naslov uredništva: Kranj, Škofjeloška 6, telefon 25-461, interno 482 ali 282. Tisk GP Gorenjski tisk Kranj.

Glasilo je oproščeno temeljnega davka na podlagi mnenja republiškega sekretariata za prosveto in kulturo SRS (št. 421-1/72 z dne 27. marca 1973).